

Jægger

JAGT · VILDT & NATUR

**ULVETEMA
2018**

Nr. 4 April 2018

DANMARKS JÆGERFORBUND

Ulvehyl og ulvebøvl

Tekst: Max Steinar

NATUR/VILDTFORVALTNING: Ét emne er over alle andre angående faunaen i Europa i disse år, og det er ulven.

Overraskende stærke holdninger og instinkter pulserer i selv gennemciviliserede mennesker, og afhængigt af indstilling er folk enten meget imod ulv eller meget for ulv. Naturligvis er der også en stor mellemgruppe med en mere neutral tilgang, men som i andre omdiskuterede spørgsmål forholder disse mennesker sig ret passive og overlader skuepladsen (kamppladsen) til de to fløje.

I forsøget på at bibringe så megen viden som muligt kan du her læse "Ulveoversigten 2018". Hovedparten er fakta, og så er

Foto fra hegn i Tyskland: Reiner Bernhardt

der enkelte lægfolks betragtninger. Du får status fra Danmark og alle vore nabolande samt Spanien (EU's største bestand). Dermed er du bedre påklædt til diskussionen – hvis du ønsker at tage den.

Det er planen at gøre dette til en fast oversigt hvert forår i forsøget på at holde takt med bestandens udvikling, men vigtigt af alt – for at holde fast i, hvad vi VED om ulvens gøren og laden, og ikke, hvad vi TROR eller HAR HØRT ude i byen.

God læselyst.

mst@jaegerne.dk

En balancegang

Tekst: Claus Lind Christensen

Vi skal forvalte ulven, så både den og vi kan være her.
Derfor skal ulven flyttes fra bilag 4 til bilag 5 i EU's habitatdirektiv.

NATUR/VILDTFORVALTNING: Efter mere end 200 års fravær er ulven tilbage i den danske natur med etablering af en fast bestand, der formentlig kun vil vokse de kommende år.

Den spæde ulvebestand i Danmark skaber allerede en vis frygt hos især den del af befolkningen, som bor i områder, hvor ulvene færdes. Ulvene har også med sikkerhed angrebet husdyr. Med andre ord har de få eksisterende ulve i Danmark allerede vist sig at være et problem for både samfundet og landbruget.

EU-Parlamentet opfordrede i efteråret EU-Kommissionen til at udvikle en procedure til ændring af beskyttelsesstatus for arter, der har nået en gunstig bevaringsstatus. Det vil samtidig være en international anerkendelse af behovet for, at en dynamisk natur, der kræver dynamiske forvaltningsmekanismer, der ikke som i dag skal være lagt i benlås af stive internationale regler, her i form af habitatdirektivet. Vi ønsker således, at nationalstaterne kan få større indflydelse på naturpolitikken, herunder være med til at sætte nye forvaltningsmål for f.eks. ulvebestandene i Europa.

Jægerforbundet ønsker, når den centraleuropæiske bestand, herunder den danske, når et niveau, hvor den er i gunstig bevaringsstatus, at der skal kunne drives jagt på ulv som på alle andre arter.

Danmarks Jægerforbund mener således af en række årsager, at det er rettidig omhu allerede nu at arbejde på at flytte ulvens beskyttelsesniveau fra habitatdirektivets bilag 4 til bilag 5. Det vil samtidig gøre det endnu enklere at fjerne problem-

ulve i henhold til den danske ulveforvaltningsplan, der allerede nu tillader fjernelse af disse dyr, hvis det danske samfund har brug for det.

Det ligger ikke fjernt for os, at forvaltningen i løbet af få år skal bygge på konkrete bestandsmål. Hvordan det skal udmøntes i praksis, kan vi ikke sige nu, men version I af den danske ulveforvaltningsplan er ved at løbe ud, og Vildtforvaltningsrådet er snart klar til at indstille version II til miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsen. Danmarks Jægerforbund er også klar til at arbejde med de næste versioner og i det hele taget stå til rådighed, hvis samfundet har behov for det, for ulven er ikke en hellig ko.

clc@jaegerne.dk

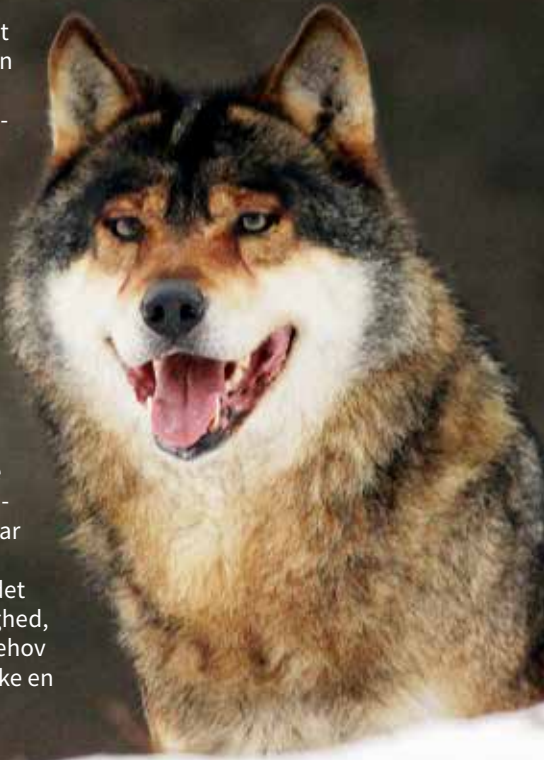

Foto fra Skandinavisk Dyrepark: Max Steinar

STATUS PÅ:

Den danske ulvebestand

Ulveoversigt 2018

Det første kuld hvalpe kom i 2017. Ud fra forskernes beregningsmodel vil status om fem år – hvis ikke noget indtræffer – være fem ynglepar i Jylland. Foto fra hegn i Tyskland: Reiner Bernhardt.

Den 14. oktober 2017 var det præcis fem år siden, at den første officielt godkendte ulveobservation i Danmark siden 1813 blev gjort i Hanstholmreservatet i Thy. Vi gør status for de første fem år og kigger i krystalkuglen for en vurdering af, hvad der nu er i vente.

Tekst: Peter Sunde, seniorforsker, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet, og Kent Olsen, forsknings- og samlingschef, Naturhistorisk Museum, Aarhus

NATUR/VILDTFORVALTNING: Fra ”Thy-ulvens” opdukken i oktober 2012 til udgangen af 2017 foreligger der DNA-profil på syv forskellige ulve, som er indvandret fra Tyskland. Dertil skal lægges mindst ét uidentificeret individ mere. Ved udgangen af 2017 levede de tre senest ankomne ulve fortsat, nemlig Ulfborg-parret (indvandret 2016) og den ”nordjyske hanulv” (indvandret i november 2017). Dertil skal lægges seks-otte unger fra Ulfborg-parret, som blev født i 2017.

I 2018 forventes mindst et nyt par etableret fra de danske

unger, som blev født i 2017, og nye ulve, som indvandrer fra Tyskland – hvis de danske ulve ellers overlever, som man skal forvente i en fredet bestand.

De første fem år: Det gik som forudsagt

I januar 2018 udgav Aarhus Universitet rapporten ”Ulve (*Canis lupus*) i Danmark 2012-2017”, som opsummerer og analyserer al tilgængelig bestandsinformation på ulv i Danmark fra 2012 til udgangen af 2017. I denne kan man både

læse, hvor der med sikkerhed har været fundet ulv, hvilke individer det drejer sig om, hvor de kommer fra, og hvor de er fundet. Desuden er der på baggrund af disse data opstillet en statistisk landskabsmodel for, hvilke områder af Jylland som er mest attraktive for ulve.

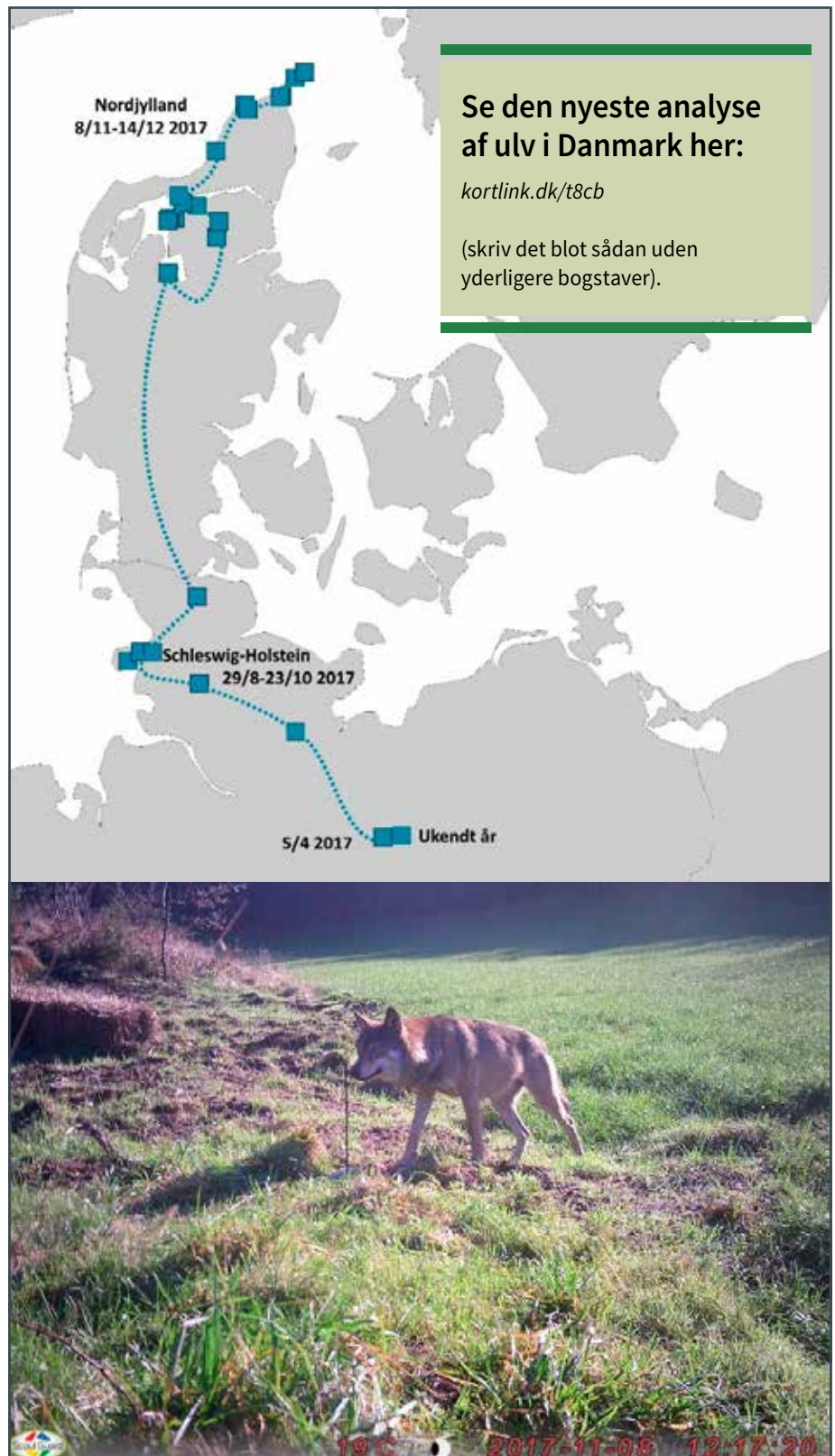
Af rapporten fremgår, at der frem til slutningen af 2017 forelå DNA-profiler fra syv forskellige individer (fem hanner, en hun samt et individ med usikkert køn, men som formentlig var en han). Dertil kan det ud fra andre sikre ulvefund fra 2013 og 2014 konstateres, at der har været mindst ét individ mere, dvs. mindst otte i alt.

Seks af de syv identificerede ulve kunne vha. deres DNA-profil forbindes til deres føde-kobbel, som alle lå 450-850 km fra deres danske fundsteder (det sidste individ havde en DNA-profil, som viste, at den stammede fra den centraleuropæiske lavlandsbestand og derfor formentlig var født i Polen). Sikre DNA-spor af fem af de syv individer var endvidere blevet fundet i Schleswig-Holstein en halv til 13 måneder, inden de første gang blev fundet i Danmark. Endelig kunne det konstateres, at ingen ulve var fundet i Tyskland, efter de var fundet i Danmark. Disse data viser entydigt, at de danske ulve er naturligt indvandret til Danmark, samt at de fleste indvandrede ulve efterlod sig så relativt mange spor, at man må formode, at nye ulve vil blive opdaget inden for relativt få måneder. Dette mønster understøtter tidligere fremsatte formodninger om, at den jyske halvø (som jo starter ved Hamborg) fungerer som en slags åleruse for ulve på spredning. Dette fænomen er tydeligst illustreret hos den "nordjyske hanulv", som få uger efter at have krydset den danske grænse efter alt at dømme nåede til Skagens gren (Fig. 1).

Hvad angår ulves valg af levested, foretrækker ulve statistisk set at holde til i områder med meget skov og hede samt bestande af krondyr og få mennesker, hvilket er fuldstændigt i tråd med tidligere forudsigelser (Fig. 2).

Otte hvalpe i 2017

Endelig fik Danmarks første ulvepar, som etablerede sig i efteråret 2016 i plantagerne øst for Ulfborg, i 2017 et kuld på otte unger, hvoraf mindst seks og muligvis alle fortsat lever. Det forhold, at ulveparret fik et så stort kuld unger inden for det første år, efter de

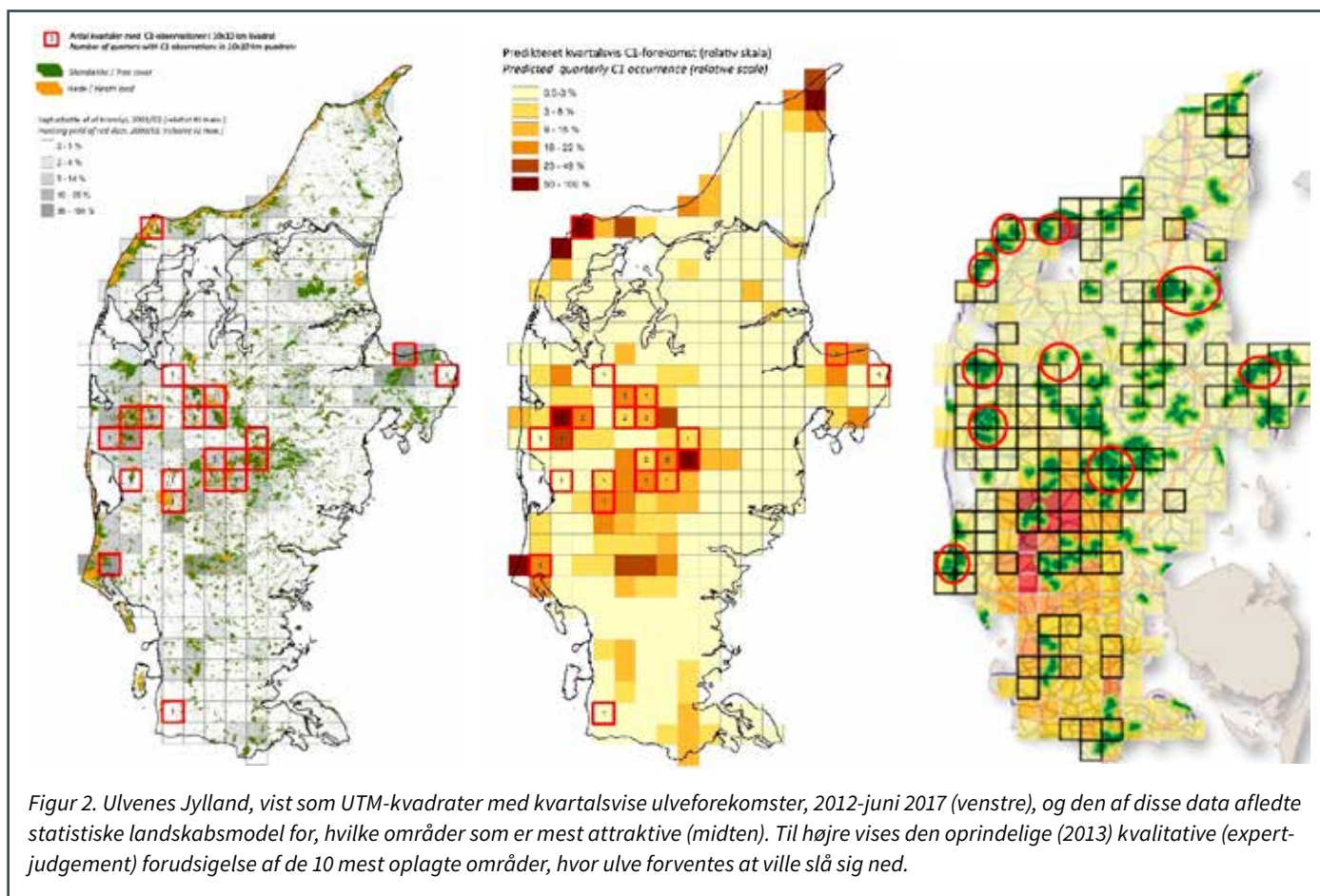

Figur 1. Vandringsruten for GW781m, "den nordjyske hanulv", i efteråret 2017. Her fotograferet af et vildtkamera ved Skive, 8. november 2017. Seks af de syv ulve, der er lavet DNA profil på, stammer fra seks forskellige kobler i Tyskland.

havde etableret sig, og tilsyneladende her et meget "lille" leveområde på under 100 km², tyder på, at de intet problem har med at skaffe sig føde. Dette er også i tråd med tidlige forudsigelser om, at der i Danmark burde være rigeligt med føde til i hvert fald en håndfuld ulvepar. Hvad angår tidspunktet

for den første reproduktion, lød den oprindelige spådom (2013), at dette ville kunne ske når som helst og senest inden for 10 år. Der gik fire.

På et enkelt punkt overrasker data: Af de mindst otte indvandrede ulve var det kun de senest tre ankomne, der var tilbage ved udgangen af 2017. >

Figur 2. Ulvenes Jylland, vist som UTM-kvadrater med kvartalsvise ulveforekomster, 2012-juni 2017 (venstre), og den af disse data afledte statistiske landskabsmodel for, hvilke områder som er mest attraktive (midten). Til højre vises den oprindelige (2013) kvalitative (expert-judgement) forudsigtelse af de 10 mest oplagte områder, hvor ulve forventes at ville slå sig ned.

➤ Alle ulve indvandret før 2016 vides eller formodes at være døde uden at have forladt landet. Dette er en meget lav overlevelse for unge dyr i en fredet bestand, hvor man under normale omstændigheder kun skal forvente 10-25 % dødelighed per år. Om den høje dødelighed skyldes tilfældigheder eller er udtryk for en generel tendens, vil de kommende år vise.

Ulvstatus februar 2018

I skrivende stund (februar 2018) vides det med sikkerhed, at der befinder sig tre voksne ulve i landet, nemlig Ulfborg-parret og den ”nordjyske han-uly”. Til disse skal lægges de seks-otte unger fra Ulfborg-parret, hvoraf formentlig tre hvalpe sidst i februar har været ude på deres første længere vandring, hvor de er set 30 km væk fra yngleterritoriet. Fra og med marts vil de være gamle nok til helt at forlade deres forældre. Til disse ”sikre” 9-11 dyr skal måske snart lægges endnu en indvandret ulv: Fra februar 2018 foreligger nemlig et såkaldt C3a-fund (sandsynligvis ulv) fra Midtjylland, som nu skal bekræftes og identificeret via DNA.

Hvad kommer til at ske fra 2018?

Ud fra erfaringer fra Tyskland skal vi forvente, at de fleste af ungerne fra Ulfborg-parret har forladt deres forældre i løbet af 2018. Når dette nummer af Jæger udkommer, kan de første allerede være begivet sig afsted. Da de fleste unge ulve vil lede efter en mage og et sted at slå sig ned i nærområdet, skal vi forvente, at de fleste unger vil forblive på den jyske halvø. Samtidig skal det regnes med, at der statistisk set vil indvandre to-tre ulve årligt fra Tyskland, hvor bestanden fortsat vokser, og nu udgør cirka 600 dyr.

Hvis de unge ulve ellers overlever, som vi skal forvente i en fredet bestand, er det derfor forventeligt, at der som minimum vil være én ny pardanelse årligt i årene, som kommer. Disse par vil givetvis søge at etablere sig i ledige områder, hvor der er mest skov, hede, hjortevildt og færrest mennesker. Sådanne områder er der måske en halv snes af på landsplan. Og de vil formentlig være fyldt op, inden der er gået fem år. Hvad der derefter sker, er et åbent spørgsmål.

psu@dmu.dk
kent@nathist.dk

Hjælp os med at holde styr på de danske ulve

På den offentligt tilgængelige side www.ulveatlas.dk ses et online kort, hvor danske ulveforekomster præsenteres med en sløring på 10x10 km. Kortet er kun så godt, som de informationer vi får ind. Har du derfor en mulig observation af ulv, eller fanger du den på vildtkameraet, vil vi derfor bede dig om at melde dit fund ind på ulv@nathist.dk eller telefon 40 27 20 30.

Bemærk, at du kan indberette fund i fortrolighed, og dit navn og andre kontaktoplysninger vil aldrig blive delt med pressen eller andre, medmindre du selv har givet tilladelse til det. Det samme gør sig gældende med hensyn til det præcise findested, der ligeledes håndteres som personfølsomme oplysninger. Indberetter du derfor et fund, betyder det ikke, at du efterfølgende vil opleve besøgende, der har hørt noget fra os.

UNDER FORBEREDELSE:

GPS-mærkning af danske ulve

Aarhus Universitet og Naturhistorisk Museum i Aarhus har modtaget en bevilling fra Aage V. Jensen Naturfond til over to år at iværksætte GPS-mærkning af ulve i Danmark.

Tekst: Peter Sunde, Kent Olsen og Lars Haugaard

NATUR/VILDTFORVALTNING: Projektets hovedformål er at få påbegyndt GPS-mærkning af ulve i Danmark, herunder at få udviklet effektive fangstmetoder til danske forhold. Og det er ikke nogen helt nem opgave. I områder med tæt skov og meget lidt sne dur den klassiske fangstmetode med helikopter og bedøvelsesgevær nemlig ikke. Så der skal tænkes kreativt, prøves af og læres. Og ting tager tid. Først skal der indhentes dispensation hos myndighederne til overhovedet at fange og mærke ulve med de metoder, som ønskes brugt. Under forudsætning af, at denne gives, skal udstyr dernæst indkøbes, bygges og klargøres, før vi kan gå i gang.

Ulve er sky, forsigtige og ekstremt smarte dyr, så ulvefangst kræver absolut uforstyrrelighed. Offentligheden vil derfor her i starten ikke få meget at vide om, hvor og hvornår fangstforsøg vil foregå. Af samme grund vil man også være tilbageholdende med at afsløre de præcise metoder, som tænkes anvendt. Arbejdet vil dog blive fulgt og filmet undervejs, så alle bagefter vil kunne følge med i, hvad der er foregået. Men først skal ulvene dog fanges. Og det kan sagtens tage sin tid. Succeskriteriet er to mærkede ulve inden for de første 12 måneder, efter at fangstforsøgene påbegyndes.

Hvad kan GPS-data fortælle?

Der vil blive brugt samme type halsbånd, som benyttes i Norge og Sverige. Halsbåndene, som ikke er specielt synlige på afstand, sender løbende data til en server over mobilnettet, ligesom halsbåndets logningsfrekvens løbende kan omprogrammeres. Afhængig af, hvor hyppigt der logges positioner (vil variere fra få positioner i døgnet til flere gange i timen, alt efter hvad der ønskes undersøgt), vil et halsbånd have en batterilevetid på et til to år. Derefter falder det automatisk af, generhverves og kan derefter genbruges.

Hvad skal undersøges?

Undersøgelsen er motiveret af et stadigt mere presserende behov for at opnå bedre viden om ulves adfærd og bevægelser i et tætbeholdt og relativt skovfattigt land som Danmark. I den forbindelse er ulves bevægelser i forhold til menneskelig beboelse og mennesker af central interesse. GPS-data

Den allerførste ulv, som blev udstyret med GPS-halsbånd i hele Europa, var "Gråfjellshannen" i Norge i februar 2001 i forbindelse med forskningsprojektet "Skandulv". Nu skal de danske forskere prøve det samme. Foto: Barbara Zimmermann.

giver nemlig mulighed for at se, i hvor høj grad ulve undgår huse og reagerer på mennesker. Sidstnævnte skal forstås helt bogstaveligt: Det er nemlig planen at undersøge, hvorledes ulve reagerer, når der kommer et enligt menneske vandrende imod flokken. Den afstand, ulvene vælger at forflytte sig på, når de bliver forstyrret (toleranceafstanden), og den måde, de reagerer på (forstyrrelsesadfærden), kan nemlig bruges som udtryk for, hvor sky de er. GPS-data kan også benyttes til at spore nedlagt bytte, således at man kan få at vide, hvor ofte ulve nedlægger større byttedyr, og hvad de nedlægger. Undersøgelserne er tænkt at skulle pågå i adskillige år ud i fremtiden i samarbejde med forskere fra andre lande, hvor data fra Danmark indgår som en enkelt brik i et større puslespil.

Alt dette forudsætter dog naturligvis, at ulvene først lader sig fange.

Se meget mere om ulv i Danmark i dette 36 minutter lange foredrag, afholdt af Peter Sunde i Jagtens Hus: kortlink.dk/t6zp
psu@dmu.dk, kent@nathist.dk, laha@dmu.dk

Ulvebestanden skal halveres

Den norske regering vil have nedlagt 42 ud af godt 80 ulve.

Tekst: Max Steinar

NATUR-/VILDTFORVALTNING: Den norske regering læner sig i vid udstrækning op ad, at den norske og svenske bestand regnes for at være én bestand, og på den måde vil det ikke være noget problem med den markante reduktion, oplyser det norske medie *vg.no*.

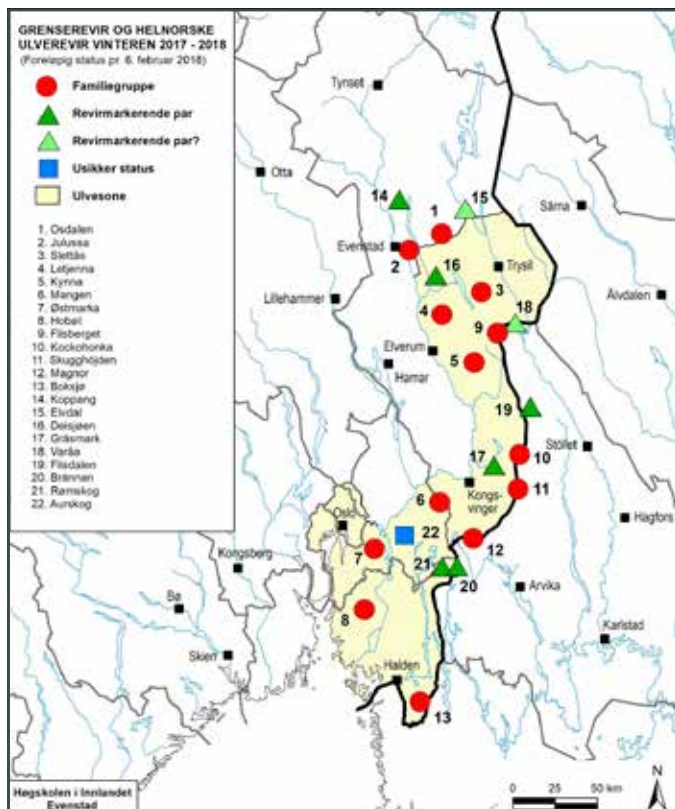
– I og med at der fødes hvalpe, er vi trygge ved, at bestanden ikke kommer under 40 dyr, udtalte den nu tidligere klima- og miljøminister Vidar Helgesen (afløst på posten af Ola Elvestuen).

I efteråret 2017 blev regeringen stævnet af WWF for at stoppe jagten på flere ulve på Østlandet. Oslo Tingret mente, at regeringen ikke havde taget hensyn til ”bestandens overlevelse”, som det blev formuleret.

Bølgerne går nogle gange meget højt i ulvedebatten i Norge, også i det norske storting. Her blev ministeren Vidar Helgesen stillet overfor et mistillidsvotum i april 2017, rejst af

Foto fra Letland: Max Steinar.

Normændene har registreret 13 kobler, men kun syv af disse betragtes som helnorske, idet seks kobler har revirer på grænsen til Sverige.

Senterpartiet, som dog ikke kunne samle flertal for forslaget.

De 42 ulve er færre, end hvad landets såkaldte rovvildtnævn havde anmodet om. Nævnene havde gerne set, at der var blevet givet tilladelse til at skyde 50 ulve hen over vinteren 2017/2018.

De otte dyr i det koppel, der er navngivet ”Slettås-flokken”, ville rovvildtnævnet i Hedmark gerne have helt fjernet, men det sagde regeringen nej til. Til gengæld har de givet tilladelse til at skyde samtlige individer i ”Osedals-flokken” og ”Julussa-flokken”. Dette lykkedes i løbet af de første dage af jagten, og den 5. februar var status, at i alt 23 ulve var skudt.

I sidste sæson var kravet, at der skulle fødes 47 ulve, men der blev kun givet tilladelse til 15.

Det norske storting har vedtaget et afgrænset forvaltningsområde, som ligger langs grænsen til Sverige. Området kalder man for ulvezonen, og det dækker dele af Hedmark og Akershus samt hele Østfold og Oslo. Målet er, at der må være fire til seks kuld i hver sæson, heraf tre kuld, som man benævner ”helnorske”. Hvilket betyder, at kullet og familieguppen har hele reviret på norsk jord.
mst@jaegerne.dk

Ulvekrigen

Ulveoversigt 2018

26 EXPRESSA

TISDAG 13 FEBRUARI 2018

TISDAG 13 FEBRUARI 2018

EXPRESSA 27

JÄGAREN: Vargarna tar tamboskap AKTIVISTEN: Jag blev slagen i hovedet med ett järnrør

Infekterad strid om vargjakt i Västmanlands skogar

KÖLSTA. På en sidan jagare med lagligt rätt att skjuta varg. På andra sidan djurrättsaktivister som försöker stoppa jægern. Den infekterede striden i Västmanlands skogar har uppmärksamhets i hela landet.

– Det är mycket varmt, säger Helene, 51, som i nästan en månad försökt störa licensjägarna i Kroppen. Inne i skogen ligger böge och rödvarv. – Det är mycket varmt, säger Helene, 51, som i nästan en månad försökt störa licensjägarna i Kroppen. Inne i skogen ligger böge och rödvarv. – Det är mycket varmt, säger Helene, 51, som i nästan en månad försökt störa licensjägarna i Kroppen. Inne i skogen ligger böge och rödvarv.

– Det kan vara värt det, säger Rebecca. – Jagare anklagas för oredlighet. Samtidigt anklagas flera jagare för oredlighet, misshandling och ofredande. En aktivist hävdar att hon blivit utslagen ur en bil och slagen, en man har blivit skadad i ryggen. En annan aktivist hävdar att han blivit utslagen i huvudet med ett järnrør. Enligt aktivisterna har jagarna varit i skogen i flera dagar. De har varit i skogen i flera dagar. De har varit i skogen i flera dagar.

Varifrån kommer rovdjurshatet?
Lotta Gröning: Inga förstående grabbar som aktivisterna mötte
Varifrån kommer det svenska hatet mot rovdjur?
Varifrån är det så svårt att ha en seriös diskussion om varg?

De unga aktivisterna som åkte till Kölna och Kilstäret för några veckor sedan för att hindra vargjakt fick sig nog en månadslångt besvär.

Varifrån kommer rovdjurshatet i Sverige?
Det råmar illa med bilden av en uppbytt och modern nation. Vargen har blivit ett symboliskt uttryck för en livskraftig vargstat.

Lotta Gröning

DE STORA ROVDJUREN FÅR BARA JAGAS UNDER STRIKT KONTROLLERADE FORMER

- ✓ Vargen är fridlyst och får inte skötas
- ✓ Den vassa förutspåddheten är uttryckligen kan
- ✓ Beslut om licensjakt kan delegeras
- ✓ För att en delegerad av utvalda ska kunna skjuta varg i Naturreservatet
- ✓ Licensjägarna ska vara utbildade
- ✓ Licensjägarna ska vara utbildade
- ✓ Licensjägarna ska vara utbildade

Båda sidor har polisanmält

säger han och menar att de blev av med mobiltelefoner och nycklar innan de flydde i väg. Efter att andra jagare och aktivister sökt efter dem återfanns en av dem efter några timmar. De andra hittades efter totalt sju timmar. Svenska Jägareförbundet i Västmanland vet inte exakt vem som hände den torsdagen eftersom man som förbund inte deltog i jakten men ordförande Emil Stolpe Nordin säger. – Naturligtvis är man alltid till bilens följde en jagare efter och utspårade att jag skulle gå. Jag sa att jag var i väg. Då tog han tag i min kamera och i min arm och drog i väg mig längs marken. En vän som kom fram för att hjälpa blev nertrötad och en man höll sina händer mot hennes hals, säger aktivisten Jessica Thiel, 26.

Det finns 350 vargar i Sverige

- ✓ Vargen är fridlyst och får inte skötas
- ✓ Den vassa förutspåddheten är uttryckligen kan
- ✓ Beslut om licensjakt kan delegeras
- ✓ För att en delegerad av utvalda ska kunna skjuta varg i Naturreservatet
- ✓ Licensjägarna ska vara utbildade
- ✓ Licensjägarna ska vara utbildade
- ✓ Licensjägarna ska vara utbildade

51 51

Sådan så det ud i den svenske avis Expressen den 13. februar 2018.

Under årets licensjagt gik bølgerne højt mellem jagtsabotører og jægere. Voldsomme billeder af slåskampe cirkulerede både i de landsdækkende svenske medier og ikke mindst online. Hvad skete der egentlig?

Tekst: Jens Ulrik Høgh

NATUR-/VILDTFORVALTNING: Konflikten imellem aktivister og ulvejægere kulminerede i skoven udenfor Köping i Västmanland. Ifølge onlinemediet Arbetaren blev en bil med aktivister standset på en skovvej og omringet af mere end 10 vrede jægere, som forhindrede aktivisterne i at komme ud og sprøjtede brændbar væske på bilen, inden de begyndte at kaste tændte tændstikker på den. Bilsens dæk blev punkteret med sømpistoler, og aktivisterne blev trukket ud af bilen og overfaldet med spark og slag. En af dem siger, at han blev slået i hovedet med et järnrør, og at jæg-

gerne havde råbt: – "I kommer til at dø herude" efter de flygtende aktivister. En voldsom beskrivelse af, hvad der vel bedst kan betegnes som frihedsberøvelse og mordforsøg på fire antijagtaktivister i en bil omringet af rasende jægere. Men den voldsomme hændelse var langt fra det eneste sammenstød imellem aktivister og jægere under årets licensjagt i området, hvor i alt seks ulve skulle reguleres. Det lokale politi har modtaget flere end 20 anmeldelser – cirka lige mange fra de to fløje. Om alt fra ulovlig chikane til trusler og

egentlig vold. De to parter er – ikke overraskende – voldsomt uenige om, hvad der egentlig er sket.

Mange sager droppet

Jeg har talt med politiet i Fagerstad og Köping, de to politikredse, som deler disse sager imellem sig, eftersom ulvene i Kölsta-reviret rækker ind i begge kredse. I den uges tid der er gået, siden licensjagten blev afsluttet, er sagerne mere end halveret i antal. Politiet har simpelthen afskrevet dem. De fleste, fordi de anmeldte forhold ikke blev vurderet til at være egentlige lovovertrædelser, men enkelte sager er også droppet på grund af mangel på bevis.

Sagerne handler blandt andet om chikane. På grund af den svenske "allemandsret", som giver offentligheden adgang til at færdes frit i skoven, kan man ikke lovligt forhindre aktivister i at demonstrere. Åbenbart heller ikke, når de møder maskerede op med bannere, megafoner og snurrende kameraer. – Aktivisterne er velforberedte og ved nøjagtigt, hvor langt de kan gå indenfor lovens rammer, begrundet en af efterforskerne de mange afviste sager med.

Ny situation

En betjent forklarer, at problematikken er ny for politiet i området. Man

har aldrig håndteret en lignende konflikt før, og det skyldes naturligvis, at licensjagt på ulve og organiserede jagtsabotører begge er relativt nye fænomener. Det bliver ikke lettere af, at licensjagten oftest foregår i tyndt befolkede dele af Sverige, hvor politiet har tilsvarende begrænsede ressourcer. Bliver der licensjagt til næste år, bliver det sandsynligvis i nogle helt andre politikredse, som er mindst lige så uerfarne i forhold til jagtsabotage, som politiet i Köping var det i år.

Det svenske jægerforbund melder meget klart ud, at det overhovedet ikke har været indblandet i afviklingen af licensjagten og derfor heller ikke vil tage del i skænderiet om sammenstødene imellem jægere og aktivister. En af forbundets lokale repræsentanter fortæller mig, at han er ærgerlig over, at konflikten udartede sig. Det har givet masser af dårlig PR for jagtsagen, men selvom forbundet for længst har udarbejdet klare retningslinjer for, hvordan jægere bør agere i forhold til aktivister, så er det "ikke noget vi kan tvinge igennem".

En af de cirka 100 lokale jægere, som deltog i reguleringsjagten, har udtalt til den svenske avis Expressen, at flere jægere blev bortvist fra jagten, fordi de ikke fulgte jagtledernes hen-

stillinger om at forholde sig i ro og undgå konflikter med sabotørerne. Jægeren har udtalt sig anonymt – efter sigende af frygt for trusler fra jagtmodstandere. Alle aktivisterne bar masker og udtalte sig til pressen under opdigtede navne, og selv politiets folk ser helst deres navne holdt udenfor de betændte sager.

Jagtsabotørerne er ganske få og tilhører forskellige grupperinger. Den mest synlige gruppe er Hunt Saboteurs Sweden. Som regel er der kun nogle få håndfulde aktivister på plads, og de er sjældent lokale. Der er flere eksempler på, at tilrejsende udenlandske aktivister har deltaget.

Mudderkastning

Jeg sidder tilbage med en klar fornemmelse af, at sagernes alvor sandsynligvis ikke står mål med, hvad der er rapporteret i medierne. Men person er på begge sider af konflikten har utvivlsomt ladet sig rive med. Der har været håndgemæng. Flere end 30 jagtårne rapporteres at være blevet ødelagt, og der er efter sigende malet på flere af jægerens biler.

Efterforskeren fra Köping sammenfatter situationen med en tør konstatering af, at "der er meget mudderkastning i luften", og tilføjer, at sagerne prioriteres på lige fod med alle andre sager på politiets bord.

At politiet formentlig allerede har lært af erfaringerne fra Köping understreges af den indsats, der få dage senere blev ydet under det svenske mesterskab i rævejagt. Her var politiet mødt talstærkt op og forhindrede større konflikter.

Så hvad skete der egentlig i de dybe svenske skove under licensjagten på ulv? Det er nok meget begrænset, hvor meget vi nogensinde får at vide om sagen.

En af de lokale jægere, jeg talte med, sammenfatter situationen således: – Aktivisterne går efter sensationelle overskrifter i medierne, og det har de fået. Når sagerne er afsluttet, er der nok ikke mange, som rapporterer om resultatet, og så starter det hele forfra til næste år.

Licensjakten sluttede 15. februar. 15 af de tildelte 22 ulve blev nedlagt. Desuden blev en skabramt ulv aflivet.

Se mere på kortlink.dk/t6y9juh@arsenalet.com

svt NYHETER Nyheter Lokalt Sport SVT Play Barn Tv-tablå Alla program Om SVT

VÄSTMANLAND

Här släpas kvinnan iväg av jaktlaget. Foto: Privat

Här släpas kvinnan iväg av jaktlaget

I samband med en vargjakt i Västmanland i fredags misshandlades två kvinnliga aktivister som ville störa jaktlaget. Enligt jägarna bär aktivisterna själva skulden till den våldsamma incidenten.

Det var i fredags som aktivistgruppen som kallar sig "Hunt saboteurs Sweden" befann sig i Kölstareviret i Västmanland för att störa pågående licensjakt av varg.

Senaste sändningen
Lokala Nyheter Västmanland
22 februari 09:05

Så fungerar ett servicehus

Kan du de här finska orden?

Især på de sociale medier har "ulvekrigen" været fulgt nøje. Her et "screenshot" af, hvordan en kvindelig jagtsabotør bliver ret hårdhændet tacklet af jægere. Foto: Jens Ulrik Høgh.

SVERIGE:

Hvor mange ulve er der?

Ulveoversigt 2018

Foto fra hegn: Reiner Bernhardt.

Myndighederne, forskerne og de grønne organisationer er ikke enige om antallet af ulve i landet. Årsag: Man har forskellige beregningsmetoder.

Tekst: Max Steinar

NATUR/VILDTFORVALTNING: Er der 355 ulve i Sverige? Eller 257?

Sådan var spørgsmålet forud for vinteren 2017/2018, da svenskerne skulle beslutte, hvor mange ulve man ville regulere væk via licensjagt.

Naturvårdsverket (som er svenskernes svar på Naturstyrelsen) opgjorde tallet til 355. Den svenske rovdynersforening og den svenske naturbeskyttelsesforening opgjorde tallet til 257.

Baggrunden for uenigheden er to forskellige måder at gøre bestanden op på.

Parterne var nogenlunde enige om, at antallet af familiegupper i marts 2017 var 30 i selve Sverige plus syv i grænseområdet til Norge. Disse syv grupper deler man i broderskabets navn i to, således at der beregnes tre en halv gruppe i Sverige. Det totale tal i marts 2017 var altså 33,5 familiegupper.

Faktor 7,67 eller faktor 10

Naturvårdsverket opgør deres tal ud fra, hvor mange hvalpekuld der blev født det foregående år, og det var i 2016 35,5. Naturvårdsverket ganger dette tal med faktor 10 og kommer dermed frem til, at antallet af ulve i Sverige forud for vinteren 2017/2018 var 355.

Men de to grønne foreninger bruger en anden metode, som er identisk med den, som forskerne i Projekt Skandulv – et samarbejdsprojekt mellem forskere i Norge og Sverige – bruger. Skandulv indregner dødeligheden i løbet af året. Når Skandulv skal beregne bestanden i december, ganger man antallet af familiegupper med faktor 8. Og beregner Skandulv bestanden i marts, ganger man antallet af familiegupper med faktor 7,67.

Både rovdynersforeningen og naturbeskyttelsesforeningen mener, at det er tallet i marts, der er afgørende. Og når de ganger antallet af familiegupper i marts 2017 med faktor 7,67, kommer de frem til tallet 257.

300

Der er altså en uenighed om antallet af ulve på lige omkring 100 individer. Det er i sig selv en ganske stor uenighed.

Men det vigtige er tallet 300. Det har Naturvårdsverket nemlig sat som grænse for, hvor få ulve der skal være i Sverige. Det, som svenskerne kalder for en bæredygtig status.

Er der under 300, må der ikke reguleres ulve.

Er der over 300, må der reguleres ulve.

Den 2. januar blev der åbnet for licensjagt på 22 ulve i fem forskellige län.

mst@jaegerne.dk

Et konfliktfyldt forhold

Ulveoversigt 2018

Svenskerne anslår, at landet rummer cirka 350 ulve plus/minus. Udbyttet af elg er faldet i nogle områder, men det er især ulvenes uvane med at overfalde og dræbe jagthunde, der gør mange svenske jægere skeptiske overfor ulv.

Tekst og foto: Max Steinar

NATUR/VILDTFORVALTNING: Markus Svensson blev formand for Grundsjöhyttan VVO (viltvårdsområde) i 2017. Den 34-årige svensker er dermed leder af et jagtlag bestående af 24 lodsejere, som samlet råder over cirka 3.600 hektar.

Som i alle andre svenske jagtlag er det nærmest udelukkende elg, som jagten handler om. Det store dyr er garant for en spændende jagt og en masse lækkert kød, men de senere år har der været længere mellem dyrene, hvilket Markus og hans kammerater tilskriver tilstedeværelsen af ulv i deres område, som ligger i Värmland Län cirka 300 km nordøst for Göteborg.

– Vi fik de første ulve til området i begyndelsen af 1990'erne, og omkring årtusindskiftet blev det første kuld født. Siden er en del kuld kommet på benene her, beretter Markus Svensson.

Det har ikke været omkostningsfrit med de "nye" indbyggere i området. For cirka 10 år siden blev der hvert år nedlagt mellem 15 og 20 elge i jagtlaget. I 2016 blev jagtlaget kun tildelt tre elge på kvote – men det lykkedes ikke for jægerne at nedlægge én eneste. I 2017 hed kvoten også tre elge, og disse tre dyr blev dog nedlagt.

Ulv kontra hund

Et medlem af jagtlaget, Clas Görän, fik den tvivlsomme ære at blive den første jæger i Sverige, som i en og samme sæson mistede to hunde til ulve. Og han var – heldigvis – også den første jæger i Grundsjöhyttan VVO i det hele taget, som mistede hund til rovdyrene. Det skete for knap 10 år siden.

Dengang lavede jeg et interview med Clas Görän. Den erfarne jæger var en stille og rolig fyr, som naturligvis begræd tabet af sine to hunde (henholdsvis en elghund og en hare støver), men han ønskede ikke ulvebestanden i Sverige ud-

34-årige Markus Svensson er leder af et jagtlag bestående af 24 lodsejere, som samlet råder over cirka 3.600 hektar. Et af medlemmerne fik dræbt to hunde af ulv i den samme sæson for cirka 10 år siden, men siden har de været forskånet for gentagelser.

ryddet. Derimod så han meget gerne, at ulvene lærte at forbinde hunde og mennesker med fare. Derfor ønskede han, at der blev indført en almen jagttid på ulv i det hele taget. Et ønske, som nogle forskere var skeptiske overfor, idet man med en generel jagttid risikerer at tage individer væk, som er genetisk vigtige for den svenske ulvestamme, der lider af udtalte indavlsproblemer. Men Claus Göräns argument for en generel jagttid er, at hele bestanden dermed lærer at frygte mennesker. Når de hører hundeglam i skoven, forbinder ulvene det med fare og ikke med føde.

På baggrund af angrebet på Clas Göräns hunde blev der givet tilladelse til at lave, hvad svenskerne kalder "skyddsjagt" på én ulv dengang for 8-10 år siden, oplyser Markus Svensson: – Fra hvert eneste jagtlag blev der godkendt to-tre jægere af länsstyrelsen til at deltage. Vi var vel cirka 50 jægere i alt, men trods de mange deltagere var det ikke nogen let sag. Først efter fire eller fem store jagter lykkedes

Licensjagten i Sverige

Se mere om reguleringen af ulv via dette link til Svensk Jakt:

kortlink.dk/sh9w

Se mere om bl.a. skader forvoldt af ulv, jærv, bjørn, vildsvin, traner, gæs, sangsvaner og kongeørn i Sverige:

kortlink.dk/snmr

det at nedlægge en enkelt ulv, en stor hvalp fra kuldet samme år.

EU er kritisk

Svenskerne er fortsat med at tolde af ulvene efter hidsige interne diskussioner i landet og med et kritisk EU på sidelinjen. Også i 2018 har der været licensjagt på ulv i perioden fra den 2. januar til den 15. februar. Myndighederne havde sat en kvote på 22 ulve, som var uddelt til fem områder i fem forskellige län. I Värmlands Län var kvoten seks ulve.

Den svenske (og norske) bestand af ulve er stærkt påvirket af indavl, og derfor opfordrer forskerne til at lægge jagttrykket på ulve med indavlsproblemer. Det er kun lykkedes nogenlunde; cirka en fjerdedel af de nedlagte ulve har hidtil vist sig at stamme fra andre kobler, end hvad der var tilsigtet.

For et par år siden var udtaget af ulve meget vellykket, set med Markus' og hans jagtkammeraters øjne, idet hele tre af "deres" ulve blev skudt, altså store hvalpe fra det par, som var i deres område.

– Alfaparret gik fri, men den ene forælder så vi ikke igen, sandsynligvis fordi den døde på grund af et meget hårdt angreb af skab, og derefter forsvandt ulvene fra vort område, i al fald i en periode, oplyser Markus.

Hund skal betyde fare

Til regulering af ulvene bruges hunde, som ifølge Markus Svensson ofte er specielt trænedede til at gå efter ulv:

– Det er hunde af racen jämthunde, amerikanske rævehunde samt plott-hund. De er udstyret med beskyttelsesveste, altså med kevlar, og de har pighalsbånd på samt GPS, så man hele tiden kan følge dem. Og hundeførerne venter med at slippe dem, til ulvene forstår, at der er mennesker bag hundene, således at ulvene forbinder hund-

ene med fare.

Siden Clas Göran mistede sine to hunde for en halv snes år siden, har jagtlaget ikke mistet hunde. Markus kender til én anden støver, som blev taget cirka fem-seks kilometer fra jagtlagets område, og der har været andre angreb, men ikke med dødelig udgang.

Skovfugl, hare og bæver

Tidligere var der også los i området og praktisk taget ingen rådyr. Ifølge Markus Svensson er lossene flyttet længere mod syd, og nu er der atter rådyr på egnen.

Der er Markus' og hans kammeraters opfattelse, at den store reduktion i antallet af skovfugle (urfugl og tjur), der er sket, skyldes ulv. Også hvad bæver angår, giver Markus og de andre lokale jægere det store rovdyr skylden for, at denne art er nærmest helt væk: – Der er så få bævere, at hvis der bli-

ver set en bæver, så er det en sensation.

Efter et snefald i november 2017 fandt jægerne spor efter et par ulve i området. Nu frygter de, at reviret vil blive taget i besiddelse af dette par.

Markus Svensson anerkender, at der stadig er elge at tolde af, og at der ofte nedlægges elge på naboarealerne, når der er ulve i et område, fordi der bliver "skubbet" mere rundt med dyrene: – Men det er langt sværere at nedlægge elgene, fordi det er blevet vanskeligere for hundene at stille elgene. De vandrer næsten hele tiden, og de går også oftere ud i søerne.

Ønsket fra Markus Svensson er, at der bliver fri jagt på ulv året rundt, bortset fra tæver med hvalpe: – Selv med fri jagt tror jeg ikke, at vi vil kunne holde bestanden nede, og den generelle jagt vil give ulvene respekt for mennesker, mener jeg.

mst@jaegerne.dk

Løshundejagt på elg er blevet risikofyldt på grund af ulv. Derfor vil Markus og hans kammerater gerne have en generel jagttid på ulv, således at når der lyder glam i skoven, betyder det ikke mad, men fare.

60 kobler

Efterhånden som egnede territorier bliver fyldt op, søger unge ulve, født i Tyskland, eller fremmede ulve fra Polen og andre østlande mod vest og nord. Seks ud af de syv kendte ulve i Danmark kan via DNA spores som født i kobler i Tyskland. Foto fra hegn: Reiner Bernhardt.

I løbet af 17 år er tyskerne gået fra ét ynglepar ulve til 60 kobler, opgjort i 2017. Med velkendt tysk grundighed registreres alt, lige fra enlige ulve over nydannede par til etablerede kobler, der ikke tåler andre ulve på deres territorier.

Tekst: Max Steinar

NATUR/VILDTFORVALTNING: Det vakte opsigt, da det første par ynglende ulve blev rapporteret i Tyskland i år 2000, mere præcist i delstaten Sachsen, som i dag har den tætteste forekomst af ulv i Europa, bortset fra den nordvestlige del af Spanien.

Nøjagtig ligesom det vakte opsigt i hele Danmark, da "det vestjyske ulvepar" viste sig at have fået hvalpe i 2017.

Borgere i det berørte område et par hundrede kilometer syd for Berlin henvendte sig til myndighederne for at høre om risikoen i relation til mennesker. En meget naturlig reaktion, når det store rovdyr genindvandrer, nøjagtig som det også har været tilfældet i Danmark.

Midt i "orkanens øje" var og er den lille landsby Rietschen. Her var ophidsede borgermøder, da ulven kom ved årtusindskiftet. Og frem til 2012 havde der været cirka 50 angreb på geder og får, men der faldt mere ro på, da dyrene blev erstattet, og da en landmand, der i 2002 mistede 33 dyr, videregav sine erfaringer med elektriske hegn, støttet af den tyske stat. Rietschen gav sig selv tilnavnet "ulvebyen", og turisterne kom, berettede journalist Laurent Geslin i en Ritzau-artikel i marts 2013. Alligevel havde kun få

indbyggere set ulve, hvilket borgmester Ralf Brehmer mente ville være ligesom at vinde i lotteriet.

Ulvene var allerede dengang på visit i byen ved nattetid, hvor hannerne markerede territorium ved at skide på fortovene.

Europas mest nøjagtige opgørelse

Efterhånden som nye ynglepar blev registreret, forstod de omhyggelige tyskere, at dette emne var der al mulig grund til at have fuldstændigt styr på. Udviklingen i antallet af ulve i Tyskland har været i konstant stigning, men stadig gælder, at det er i et bælte fra sydvest, fra det mest ulvetætte område syd for Berlin, og mod nordøst, at hovedparten af ulvene forekommer. I det samme bælte ligger store, ret øde skovstrækninger, så det er ikke overraskende med den udvikling.

I bunden af artiklen finder du flere links, og her kan du blandt andet se, at bestanden i 2017 i følgende fem delstater blev opgjort til at være: 22 kobler i Brandenburg, 3 kobler i Mecklenburg-Vorpommern, 10 kobler i Niedersachsen, 14 kobler i Sachsen og 11 i Sachsen-Anhalt. Altså i alt 60 kobler.

Hertil kommer tre registrerede enlige ulve og 13 par, som endnu ikke har ynglet. Disse 13 par kan man forvente i vid udstrækning vil etablere nye territorier, hvor pladsen er til det, eller vandre mod udlandet i vest eller nord, hvis egnede territorier er besat, idet etablerede kobler ikke tolererer fremmede ulve.

51 døde ulve i 2017

Den voksende bestand af ulve medfører også et stigende antal trafikdræbte eller dødfundne ulve. I 2017 blev dette tal opgjort til 51 ulve. 36 blev fundet trafikdræbte, syv døde af det, tyskerne betegner som en naturlig død, hos fire ulve kan man ikke redegøre for dødsårsagen, og de sidste fire ulve blev dræbt af skud.

mst@jaegerne.dk

Links

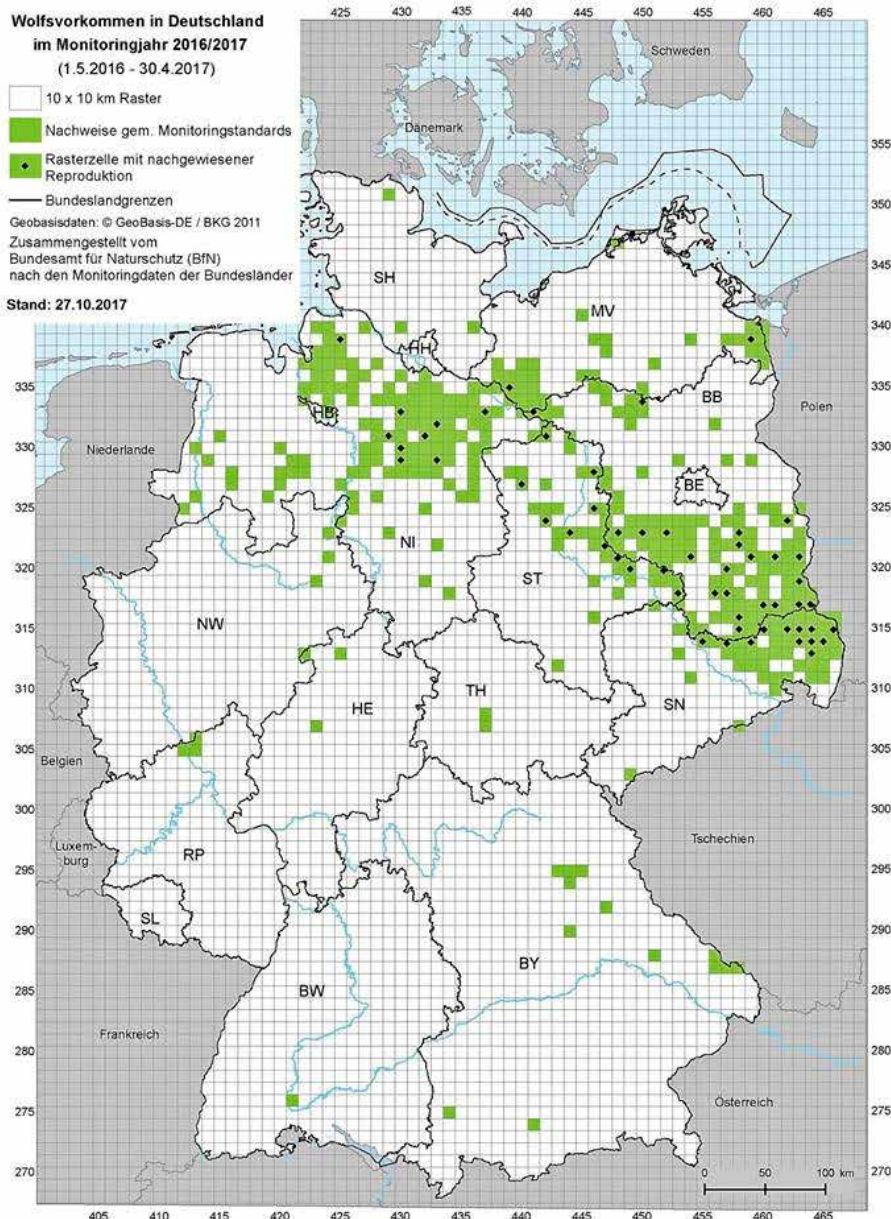
I december 2017 gik det officielle Tysklands hjemmeside for ulv i luften: www.dbb-wolf.de

Alle informationer om ulv i samtlige delstater er samlet af Dokumentations- og Beratungsstelle des Bundes zum Thema Wolf: www.dbb-wolf.de/Wolfsvorkommen/territorien/karte-der-territorien. Her kan du klikke dig tilbage i tiden og se udviklingen i bestanden over tid.

EU-kommissionen har lavet en meget detaljeret rapport over samtlige store rovdyr i Europa, med oversigt for hvert eneste land. Den kommer i to dele: kortlink.dk/sudf

Her er anden del: kortlink.dk/sudm

Sådan etablerer ulvene sig i Tyskland

I 2000 ynglede det første par. I 2012 blev bestanden opgjort til cirka 60 ulve, og efter ynglesæsonen 2017 var bestanden 60 kobler plus nyetablerede par og enlige strejfer. I alt cirka 600 dyr. Illustration: Bundesamt für Naturschutz.

Bestil frø til vildtagre på www.jaegerforbundet.dk/dlf

Eller hos DLF:
tlf.: 63 17 16 00 / mail: agro@dlf.dk

At leve med ulve

Fra at have været truet er bestanden af ulv i Spanien nu den største i EU. Spanien er et af de få lande i EU, der har tilladelse til at nedlægge ulv på licens i lighed med fx Letland. I øjeblikket er antallet af licenser 190.

Tekst: Freddy Wulff

Foto: Lobo Press, Lars Ostfeldt DR, m.fl.

NATUR/VILDTFORVALTNING: Nede i dalen bag os pumper diskomusikken til den årlige byfest i flækken Boca de Huérgano. Klokken er lidt over otte om morgenen. Festen startede i går aftes, da solen gik ned. Her i det nordlige Spanien fester de igennem, når chancen er der.

Musikken er det eneste, vi kan høre. Der er ingen fugle, der synger. Grund: Det er tåget. Min guide, Lydia Rojo, kalder det "sovende skyer". Og så endelig, endelig bryder solen igennem, og skyerne brændes væk. Vi kan nu se tværs over dalen. Men kun toppen af bjergsiden. Efterhånden begynder bjergsiden at dukke op. Lydia fortæller, at vi skal fokusere på en væltet træstamme, som solen vil afsløre om få minutter. Der vil ulvene være – med lidt held. Minutterne snekler sig afsted – og så dukker træstammen op i disen. Nul ulve.

Og så pludselig – dér er de. To hvalpe, der hopper op på træstammen. Og da de har siddet et par minutter og er blevet varmet op, begynder de at lege. En af dem løber med en pind i munden – som den anden selvfølgelig skal have. Så slås de på skrømt. Det er som at betragte et par hunde eller rævehvalpe. Så bliver de to til tre. Ind fra højre kommer en større ulv. Lydia har fortalt, at der i år er to hvalpe – plus en hvalp fra sidste år. Frem og tilbage går det. Fin underhold-

Spanien huser den største bestand af ulve i Europa, op imod 3.000. Nogle landmænd hader ulve, fordi de tager husdyr. Andre landmænd sætter pris på dem, fordi de tager vildsvin og kron dyr. Danske Freddy Wulff – som bor i Spanien – giver en statusrapport.

ning, mens vi venter på, at forældrene skal komme tilbage og brække mad op til hvalpene.

En grib kredser gennem dalen – og øjeblikkelig forsvinder hvalpene bag træstammen. Der er graven, har vi fået at vide. En grib tager sjældent levende dyr. Men det gør en kongeørn. Og de små ulve kan sikkert ikke se forskel.

Nede i bunden af dalen kommer en kronhjort ud i det åbne og græsser. Lidt efter endnu en – en spidshjort. Og blot et par hundrede meter oppe leger ulvene. Nå, hvalpene kan jo ikke jage dem, det er sikkert. Men på et tidspunkt kommer forældrene. Da jeg spørger Lydia, om der normalt er hjortevildt her, svarer hun: – Altid.

Kronvildtet har lært at leve med ulvene tæt på. Sådan er det alle steder med byttedyr vs. rovdyr. Zebraer, bøfler og antiloper går også tæt på løver, der ikke jager.

Vi venter i flere timer, men ingen voksen ulv vender tilbage. Hvalpene har lagt sig i solen. Hjortene er trukket længere ned i dalen. Vi går også ned. En oplevelse rigere. Det er første gang, jeg har set ulvehvalpe. Lydia mener, det er musikken, der har holdt de voksne ulve væk.

En døende landsby blomstrer op

Boca de Huérgano var indtil for nogle år siden en døende landsby. Som så mange andre i området. Skolen lukkede – ny centralskole 30 km borte. Butikkerne lukkede en efter en. Kun en enkelt bar holdt stand. Ingen jobs i området. De unge flyttede til de større byer som Santander, 150 km mod øst. Men så skete der noget. Rejsebureauet WildWatching-

Freddy Wulff – med pandebånd nærmest kameraet – bor i Spanien. Han beretter om både forbitrelse og fornøjelse over ulv hos spanierne – sådan som befolkningerne i alle lande med ulv bliver delte i spørgsmålet.

Spain, der arrangerer rejser verden rundt, fordi folk vil se dyrene i deres naturlige habitat, besluttede at arrangere ulvesafaris herfra. Hotellet blev moderniseret med elevator og fin restaurant – man skulle ikke tro, at vi er langt, langt ude i det spanske bøhland. Og hotellet er fuldt belagt – ja, måneder frem. Lige nu er der 23 portugisiske ”ulvfans” og Lars Ostenfeld fra DR, som også var med oppe for at filme denne morgen. Jo, lige her er der penge i ulven.

I baren finder jeg den lokale ”ranger”, som er inde for en hurtig kop kaffe. Hendes uniform afslører hende. Navn: Susana Bayon. Hun passer på faunaen i området – inkl. ulvene. Et nøjagtigt tal på ulvene har hun ikke – men hun ved, der er godt 20 familier – kobler – i området. Plus de strejfende unge ulve, som er her i dag, og som er væk i morgen. Jeg fortæller, at vi om morgenen har set en hvalp fra sidste år og to hvalpe fra i år. Dem har hun også observeret. Og så, ud af det blå, spørger hun: – Vil du se en voksen ulv?

– Ja, mon ikke!

– Okay, følg med mig, jeg har fire døde ulve i min fryser! Det var ikke lige, hvad jeg forventede.

Den første ulv, jeg hiver op, er en han. 38 kg vejer den – ret meget større bliver den iberiske ulv ikke. Susana har skudt alle fire. Det var ”problemulve”. Et forældrepar og to etårige. Hun vidste, hvor de holdt til – sådan nogenlunde – og så dem aldrig gå tilbage til nogen grav. Ingen hvalpe i år – af en eller anden grund. Men de var begyndt at jage kvæg i området, hvilket udløste dødsdommen. Familien er de eneste, hun har været nødt til at skyde i de tre år, hun har været her.

Overalt hænger der kronhjortegeværer, som alle er dræbt af ulve, fortæller Susana. Med de mange geværer på væggene må der være masser af kronvildt i området, og det bekræfter hun: – Kronvildtet og vildsvinene er et meget stort problem for de bønder, der høster afgrøder. Derfor er de ikke interesserede i, at der skydes for mange ulve.

Hadet og elsket

Jeg spørger, hvordan det ligger med kompensation til de bønder, der mister kvæg, heste eller får til ulvene, og det kan hun slå op i sin computer på et øjeblik. På fem år der udbetalt 69.008,80 euro, svarende til 517.566 kr.

I samme periode er der til bønder med afgrøder anvist 610.887,61 euro (4.581.657 kr.) på grund af markskader fra vildsvin og kronvildt. De er dyre at have på kost. Ikke svært at forstå, at nogle af bønderne sætter pris på ulven. Den lever her næsten udelukkende af vildsvin og kronvildt. Des-

uden er vildsvinene meget hårde ved de jordrugende fugle.

Om eftermiddagen venter en ny safari. Nyt sted. Denne gang kører vi i over en time ad spor, som har svært ved at leve op til navnet. Bag et enkelt pigtrådshegn går der kvæg, men nul kalve. Da vi har krydset en flod tre gange gennem en slugt, åbner dalen sig pludselig op. Grønt, grønt og en ruin. Her har der tidligere boet en farmer. Der har uden tvivl været smalhals. Men der går en del heste og kvæg. Men ingen føl og kalve. Vor ulveguide fortæller, at når der skal folles og kælvnes om foråret, tages dyrene ned i nærheden, hvor man kan holde øje med dem. I sikkerhed fra ulvene.

Vi kravler op til en lang, bred kløft. Her holder et par ulve til – uden hvalpe. Vi sidder, til lige før mørket falder på. Nul ulv. Nå, så let er det altså heller ikke. Men som guiden bemærker: – Ulven kommer, når den kommer, og sådan er det bare.

Susana fortalte mig også, at hun om to måneder skifter job: – Jeg kan ikke lide at skyde ulve. Men jeg kan endnu mindre lide at guide jægere, der har købt en licens til at skyde en ulv, fordi ikke alle gør, hvad de får besked på.

Skyder de forkerte ulve

Hun fortæller, at der udstedes 190 licenser til ulve i Spanien pr. år. Her i området, der har en stor koncentration, må der skydes 24: – Men på grund af den nytte, som ulven gør ved at nedlægge kronvildt og vildsvin, skal man her først købe licens til to krondyr – vildsvin er gratis – før man må udnytte sin licens til ulv, og det er altid hjorte, jægerne vil skyde. Hvilket jo er lidt dumt. Lige inden jeg startede her, guidede den tidligere ranger en jæger, der havde licens til ulv. Jægeren var instrueret i at skyde en af de unge ulve. Men han skød den første ulv, han fik øje på – og det var tæven. Hun havde fire store hvalpe på slæb, som hun var ved at lære at jage. Men da tæven blev skudt, havde hvalpene endnu ikke lært at jage vilde dyr ordentligt. Resultatet blev, at de på seks uger dræbte eller skambede 20 kalve i en dal 30 km herfra. Og så skulle de jo også skydes, og det synes jeg ikke var retfærdigt. Det var jo ikke deres skyld.

En licens til et krondyr eller et vildsvin koster 1.300 euro. Licens til en ulv står i 1.500 euro, men da du først skal nedlægge to krondyr eller vildsvin, bliver den samlede pris 4.100 euro, omkring kr. 30.000. I andre provinser sælges ulvelicenserne til højstbydende. Nogle gange går de for 10.000 kr. Andre gange bydes de op i 50.000 kr.

2.200-3.000 ulve

At finde ud af mere præcis, hvor mange ulve der er i Spanien, er vanskeligt. Nogle siger 2.200 til 2.500 inkl. måske 200- >

De store hvalpe nyder solens varme. Mens naturturister knipser løs med deres kameraer og store telelinser. I ”Udkantsspanien” har der vist sig at være penge i turisternes nysgerrighed efter at se ulve.

HVAD SIGER DU?

MSA SORDIN

The Safety Company

Sordin hører til blandt de bedste og mest pålidelige hørevern på markedet. Den høje kvalitet medvirker til at du altid kan føle dig sikker på at beskytte din hørelse når du går på jagt, eller er på skydebanen.

Sordin Supreme Pro X Aktiv hørevern

Sordin Supreme Pro X er udstyret med hovedbøjle-beklædning i vaskbart camouflagestof og to vandtætte mikrofoner, der sikrer optimal lyd kvalitet. Al lyd over 82 db (A) lukkes ned under denne grænse.

Det vandtætte batterisystem yder 600 timers drifttid med to AAA batterier.

Vare nr.	Farve	Vejl. pris
4603113	Grøn	2.099,-

Sordin supreme Pro X med LED lys

Farve	Vejl. pris
Grøn	2.199,-
Grøn camo	2.399,-
Orange camo	2.399,-

GUNTEX

Se forhandlerliste, nyheder og vores nye katalog på guntex.dk

Ranger Susana Bayon har nedlagt denne hanulv, dens tæve samt parrets to store hvalpe. Årsag: Koblet havde fået smag for husdyr, og det udløste deres dødsdom.

> 300 i det nordligste Portugal, hvor ulven er totalfredet. Andre mener 3.000. De fleste lever i provinserne Zamora, Galicien, Castilla y León, og så her i Cantabria-bjergene i Asturias. Ulvene sydpå i Sierra Morena og Sierra de San Pedro er ved at uddø på grund af indavl. Der er ikke længere kontakt med ulve oppe nordpå, hvor vi er.

Man lader dem uddø nede sydpå, fordi man her sætter den iberiske los ud. Den var på et tidspunkt nær udryddelse. Den iberiske los er ikke nær så stor som los i fx Tyskland og Skandinavien, og den jager ikke rådyr – som der heller ikke er mange af. Dens primære føde er kaniner, som på grund af sygdom næsten forsvandt. Losserne døde af sult. For at redde den bruger den spanske regering – med lidt hjælp fra Portugal – mange millioner euro. Der er blevet bygget fem avlscentre, og så begyndte man at fange så mange losser som muligt. Det er gået over al forventning. Man har indtil i dag sat 547 ud. De skal jo også have noget at æde, så samtidig avlede man tusinder og atter tusinder kaniner. Man regner med, at der er mindre end 20 ulve tilbage dernede.

I begyndelsen af sidste århundrede fandtes ulven overalt i Spanien. Den var fredløs – og fik så hatten passende. Blev udryddet de fleste steder. Regeringen gav bønderne gift, stryknin, som blev lagt på ådsler, husdyr, og der var professionelle ulvejægere. De fik en bonus for hver ulv, de dræbte. Enten med gift eller riffel. Men i 1970 vendte billedet. Ulven blev fredet de fleste steder, selvom det ikke betød, at alle stoppede med at jage den. Da var der omkring 500 tilbage i de provinser, jeg har nævnt, et område på ca. 120.000 km².

Pyrenæerne er ikke medregnet. Her blev den sidste ulv skudt i 1929. I det uvejsomme område havde der været rigtig mange ulve, men i denne bjergkæde gik hyrderne hele sommeren med mange tusinder får. Og de gik aldrig uden en riffel over skulderen – og en paraply i hånden. Jeg mødte mange af dem, da jeg gik mig en tur tværs over Spanien for en del år siden. Da var det stadig paraply og riffel. I år 2000 dukkede så de første ulve op i det østlige Pyrenæerne. I 2015 havde man taget DNA fra 11. De var alle ulve fra Frankrig og Italien. Man har ingen ide om, hvor mange der nu er. Men de er ved langsomt at trække vestpå. Vi har nogle strejfer her, hvor jeg bor. Jeg har set spor nogle gange og fundet rester af dræbte vildsvin tæt på mit hus. De kommer fra Cadi-nationalparken 30 km mod nord.

Her så jeg sammen med en ranger 43 gemser i en enkelt flok. En del af dem så ud til at have skab. Der er alt, alt for mange. Her ser man gerne flere ulve. Vildsvinene er også et stort problem, hvor jeg bor. Selvom de jages hårdt. De kommer ofte i flokke på op til 30. Tre af mine venner skød i jagtsæsonen sidste år 166. Og der må kun jages torsdag, lørdag og søndag. De jages med hunde. Bønderne her har bestemt heller ikke noget imod, at ulven er ved at vende tilbage.

På min daglige otte kilometer lange tur sidste sommer kom jeg til en cirka 10 ha stor høstmoden solsikkemark. Her havde vildsvin haft fest i nattens løb. Totalt raseret den. Jeg kontaktede bonden, og myndighederne gav tilladelse til jagt udenfor jagttiden. Otte jægere med hunde stillede sidst på eftermiddagen, og ni vildsvin blev nedlagt. Men ud på natten vendte andre

vildsvin tilbage, og næste morgen kunne man i hvert fald ikke kalde det en solsikkemark mere. Samme aften gik jægerne efter dem igen og fik seks. Efter endnu en nats ødelæggelser gav bonden op. Der var ikke noget at høste.

Ulve på jagt

Om eftermiddagen tager vi et nyt sted hen. Vi kører en god time og går én mere, inden vi er på plads og ser ud over en større dal. På vej op, oppe på nøgne, stejle bjergsider, tæller vi 22 gemser, men der skal nok være flere. Guiden, Luis Lillaneza, fortæller, at det kobbel ulve, der holder til her, også tager gemser. Men kun hvis gemserne vover sig ned for at esse om natten. Oppe på de stejle sider har ulvene ikke en chance.

Vi søger dalen igennem i kikkerterne. En del kronvildt – men ingen ulve. Guiden fortæller, at ulvefamilien her består af forældrene og to ulve fra sidste år og tre hvalpe fra i år. Han har været ved graven, men ønsker ikke at tage os i nærheden af den for ikke at forstyrre ulvene for meget. Hvalpene fra sidste år jager med forældrene. *Canis lupus signatus*, (den iberiske ulv) får sjældent mere end fire-fem hvalpe. Og normalt er det kun halvdelen, der bliver et år gammelt. Som andre ulve har "signatus" en sort halespids. Og som noget specielt også en sort stribe ned ad forbenene. Den er en af 32 underarter verden over.

Netop som solen går ned, er dalen ikke længere "rov-vildtsfri". Et godt stykke fra hjortene er der pludselig tre grå skygger – og der er ingen tvivl om, hvad disse skygger er ude på. Vi er højt oppe, der er ingen træer her, kun lave buske. Men det er fantastisk at se, hvordan ulvene udnytter terrænet. De går, hvor der er lavest. Bag de store klipper. Ind mellem buskene – og så er der fire skygger. Jægerne er samlet. Da de er kun 150 meter fra kronvildtet, aner en hind uråd. Hun stirrer stift ned mod ulvene – og så er de alle på flugt. Op over et lille højdedrag, ned på den anden side – og væk. Tre af ulvene løber samme vej. Den fjerde ned, hvor de kom fra. Baghold? Så ser vi heller ikke dem mere. I pandelampernes skær går vi tilbage til landroverne.

Langsomt erstatningssystem

Som nævnt tidligere betaler den spanske regering også kompensation til færeholdere og kvægavlere for de dyr, de mister. Men det kan tage op til fire år, inden pengene udbetales. Derfor er der landmænd, der griber til riflen i stedet for at melde om tabene. Specielt i Galicien – siges det. Andre har fundet ud af, at der er penge at hente ved lidt svinde. Terrænet her i det nordlige Spanien er jo temmelig råt. Og mange husdyr dør i bjergene af "naturlige" årsager. Vejret, falder ned osv. Selvom kun 15 % af de spanske ulve lever i Cantabria, kom 70 % af alle klager for ulvedræbte husdyr herfra. Nogle farmere fandt ud af, at de blot skulle melde om tab i det uvejsomme terræn. Her have myndighedernes repræsentanter ikke lyst til at bevæge sig ud. Så de skrev blot ned, hvad der blev meldt. X antal køer, kalve eller får. Indtil man fandt ud af, at der var anmeldt flere drab, end der fandtes husdyr. Lige nu kører der en del retssager.

Og hvor mange husdyr snupper så ulvene i Spanien? Det sidste tal, jeg har været i stand til at stykke sammen på baggrund af udbetalinger og anmeldte tab, er: Mellem 2005 og 2015 dræbte ulvene 20.000 får, geder, kalve og føl. Det lyder jo af meget. Men ganger vi ulvenes antal med antal år (3.000 x 10), så har hver ulv taget godt et halvt husdyr. Okay, ulvenes antal er gået op. Der var helt sikkert ikke

En licens til en ulv kan fås 1.500 euro – men først skal man købe og bruge to licenser til kronvildt eller vildsvin, så den samlede sum bliver 4.100 euro.

3.000 ulve i 2005. Men lad os så sige, at der tages ET husdyr pr. ulv pr. år. Og ja, selvfølgelig nogle steder ingen, og nogle steder mange. Disse tal gælder for alle provinser. Også hvor der IKKE er ulve. Fordi det er hunde, der står bag drabene. Der er en yderst kedelig tendens i Spanien. Når folk i byerne vil af med en hund – og der er mange hunde i Spanien – kører man en tur "ud på landet". Åbner døren – og farvel Fido. Ifølge officielle tal ender hvert år mellem 70.000 og 80.000 hunde på denne måde.

Hundene holder til rundt om i landsbyerne og lever af affald – og husdyr. Mange mener, at disse hunde tager flere får end ulvene. Her, hvor jeg bor, skyder vi de "vilde" hunde. Der er en lov om, at alle hunde skal have en chip – men den lov overholdes ikke.

For og imod

Ulvenes antal skulle lige nu være 3.000 plus/minus 10 %. Man regner også med, at der dræbes 500 om året. Det eneste tal, man med sikkerhed kender, er de 190, der købes licenser til. Så er der den illegale jagt, som man selvfølgelig ikke har tal på, men som ikke er ubetydelig.

Dernæst dræbes mange ulve af andre ulve. Når en ung han mener, den er stærk nok til at overtage et koppel eller en tæve, kan det ende med den enes død. Så omkommer en del på vejene, mens nogle dræbes af byttedyr. Kronvildt, heste eller kvæg kan let smadre ribbenene på en ulv. De sidste års store skovbrande har sikkert også dræbt en del. Men ulvene har det forholdsvis godt i Spanien. I 1975 regner man med, at der kun var omkring 400-500. Den var ved at blive udryddet. På 43 år er der blevet seks gange så mange. Og de breder sig i alle retninger. Mod syd og mod øst. Der er observeret ulve kun 35 km nord for Madrid. I løbet af 10-12 år forventer forskerne, at de vil nå frem til det vestlige Pyrenæerne og mødes med ulve fra Italien og Frankrig.

De såkaldte "ulvekrammere" ønsker, at ulven skal totalfredes. Som i Portugal. Og så er der bønderne med husdyr, der ønsker flere skudt. Det stærkt højreorienterede regeringsparti, PP, der henter mange af sine stemmer udenfor de større byer, går ind for dette. Og så er der kvæg- og hesteavlere omkring Boca de Huérgano, der til trods for lidt ekstra arbejde og tab af husdyr har fundet ud af, at ulven måske ikke er så dårlig at have i nærheden. I 2013 skrev Financial Times, at turistindkomsterne til de affolkede områder for en stor del skyldes folk, der kommer for at se ulv. ➤

Det ultimative i nøjagtighed og ydeevne...

Til ræv og rådyr

Power Shok .223 Rem med
Jacked Soft Point projektil.

FUSION Soft Point

Denne fantastiske patron fås
i følgende kalibre: .223 Rem,
.22-250 Rem, .243 Win, 6,5x55,
.270 Win, .270 WSM, 7 mm
Rem Mag, .30-06 Win,
.308 Win, .300 Win Mag,
.300 WSM, .338 Win Mag,
.45-70 GOVT. Flere med
forskellige projektil vægt.

AMERICAN EAGLE

En effektiv patron der fås i
følgende kalibre:
.223 Rem, .22-250 Rem, 6,5x55,
.30-06 Win, .308 Win. Leveres
med forskellige projektiler.

SAFARI CAPE-SHOK

En effektiv patron der fås i
følgende kalibre:
.375 H&H, .416 Rem Mag, .416
Rigby, .458 Win, .458 Lott, .470
Nitro. Alle med Swift A-Frame
projektiler.

GUNTEX

Se forhandlerliste, nyheder
og vores nye katalog på guntex.dk

➤ Hvis der er penge i det, kan den få lov at
leve. If it pays, it stays.

Frygtet og berygtet

Walt Disney, eventyret om Rødhætte og
ikke mindst kirken har givet ulven et dår-
ligt ry. Noget er fortjent – men det meste er
ikke. Men den er mest frygtet, underligt
nok, i de lande i Europa, hvor den ikke ek-
sisterede indtil for 20 år siden. Også selvom
der ikke beviseligt er dræbt et menneske af
det store rovdyr siden 1974. Og det skete
netop her i Spanien (en engelsk kvinde blev
sidste år dræbt på en vandretur i Græken-
land. Enten af en flok hunde eller ulve. I
skrivende stund er man ikke færdig med
undersøgelserne, men man mener, det var
vilde hunde. Også fordi kvinden ringede
hjem, inden hun blev dræbt, og fortalte, at
hunde forfulgte hende). De to drab i Span-
ien skete i provinsen Galicien, som på det
tidspunkt – og måske stadig – har den
største koncentration af ulve.

Den 3. juli 1974 angreb en ulv en 13-årig
pige, der arbejdede på en mark med sin
59-årige bedstemor. Hunden bed pigen i
brystet og bedstemoderen i hånden, inden
de fik den jaget væk. Den 4. juli, i det samme
område, snuppede en ulv en 11 måneder
gammel baby, der lå under nogle buske, tæt
på nogle voksne i markarbejde. De voksne
løb efter ulven, men den forsvandt med ba-
byen i flaben, ind i tæt krat. Her fandt de no-
get senere det dræbte barn. Den 10. juli,
også i samme område, snuppede en ulv en
treårig dreng. En ældre kvinde så, hvad der
skete, og løb efter ulven. Den optrådte meget
truende overfor hende, så hun løb efter
hjælp. Da hjælpen ankom, havde ulven
dræbt knægten. De fandt ham 250 meter fra
det sted, hvor angrebet havde fundet sted.

Den 14. juli fandt man en død ulv, der
havde ædt det forgiftede kød, der var lagt
ud. Det var en tæve. Mælk i patterne, den
havde hvalpe. Hun var radmager, syg og
fyldt med parasitter. Ulvens naturlige føde
– hjortevildt og vildsvin – var næsten ud-
ryddet i Galicien på det tidspunkt. Der var
smalhals som så mange andre steder på
det tidspunkt under diktatoren Franco. Ul-
vetæven havde været henvist til at leve af
døde kyllinger smidt på møddingen ved et
slagteri og havde ikke fået nok hår ind til at
rense for parasitter.

Den 2. juni 1975 blev endnu en treårig
dreng angrebet – men han fik kun overfla-
diske bid. To ulvetæver blev skudt, og siden
har der ikke været episoder med ulve i Span-
ien. Selvom antallet i mellemtiden er ste-
get fra 500 til cirka 3.000.

Mange mennesker, ikke blot de lokale, be-
væger sig i ulveland. "Caminoen" som den
populært kaldes, pilgrimsvandringen til ka-

Ligesom i fx Sverige har der været problemer med
indavl, men i løbet af få år forventer forskerne, at
ulve fra Frankrig og Italien vil blande sig med den
spanske bestand.

tedralen i byen Santiago de Compostela, går
gennem området med den største koncen-
tration af ulve. I 2016 blev der registreret
277.915 pilgrimme, inkl. 25, som tog turen i
kørestol. Tallet vokser år for år. Mange dan-
skere bruger ferien på denne tur. Der er al-
drig meldt om én eneste episode med ulve.

"Danmark for lille til ulve"

Mange siger, at "Danmark er for lille til
ulve". Til sammenligning er Galicien på
29.574 km² med en befolkning på 2.707.700
(2017 tal). Jylland dækker 29.777 km² med
en befolkning på omkring 2.627.264
(1. kvartal 2018 ifølge DK Statistik).

Altså nærmest ens i areal og befol-
kningstal. Men der er omkring 100 familie-
grupper/kobler i Galicien, svarende til
600-800 ulve. I Jylland blev der i 2017 re-
gistreret én familiegruppe.

lobopress1@gmail.com

Kilder

WildWatchingSpain.
Susana Bayon, ranger, Cantabria.
Rodrigues Vila, ranger, Galicien – tidligere
Zamora.
Joan Punt, kvægavler, Pyrenæerne,
Catalunya.
Rovira Ferre, vildsvinejæger, Pyrenæerne,
Catalunya.
Casals Casagolda, ranger, Cadi.
Garcia Ponce, Fauna Politiet
Landbrugsministeriet, Madrid.
Caza y Safari, spansk jagtblad.
Greenpeace, Spanien
Financial Times, London.
"Camino"-website.
Forskellige andre websites, engelske,
spanske og danske.
PS. Hvis nogle skulle få lyst til af komme
på ulve-, bjørne- eller los-safaris, kan jeg
anbefale WildWatchingSpain.

Jagthunde og ulve

Når hunden er sluppet til hetz på det sårede dyr, så har schweiss-hundeføreren ingen indflydelse på, hvad der sker. Hunden jagter byttet over lang afstand, og eftersøgningen kan ende i en højlydt stilning, som vi kalder det. Før ulven var truslerne for schweiss-hunden: vildtet, den eftersøger, jægere, der misforstår situationen, og særligt biler. Foto: Troels Romby Larsen.

Tekst: Mads Flinterup

NATUR/VILDTFORVALTNING: I Sverige opgøres rovdyrangreb på hunde af det nationale vildtskadecenter. Udviklingen fra 2003 til 2016 fremgår af figur 1. Trenden i antal ulveangreb er nedadgående, selvom ulvebestanden er opadgående. Til dette fortæller Gunner Glöersen fra det Svenske Jægerforbund, der har fulgt ulvesituationen på nærmeste hold i Midtsverige og særligt i Värmland: – Forklaringen er, at stadig flere jægere ikke ønsker at jage med hund i områder med ulv!

Dette understreger det oplevede problem med ulve. Ulvens tilstedeværelse får jægerne til at ændre praksis og får betydning for, hvordan vi gebærder os. Gunner supplerer: – Udover ulvens betydning for vores muligheder for at jage elg så er netop truslen mod vores hunde det absolut største problem, vi oplever. Den svenske tradition for støverjagt efter råvildt, hare og ræv er stærk dalende pga. truslen fra ulveangreb.

En lidt bemærkelsesværdig detalje omkring ulvetruslen ved elgjagt er, at elgbestanden flere steder i Midt- og Nord-sverige ikke længere kan forvaltes effektivt pga. risikoen for at jage med løs hund. Derfor formår jægerne ikke at få ned-

Mange jægers største bekymring ved tilstedeværelse af ulve er, om der kan jages med hunde, som man plejer. Erfaringerne fra vores nabolande er her kædet sammen med de indtil videre sparsomme danske erfaringer.

lagt det ønskede antal elge. Med andre ord er ulven indirekte skyld i, at elgbestanden vokser flere steder!

Anden situation i Tyskland

Som en skærende kontrast står Tyskland. Ulvebestanden er helt på højde med den svenske. Men Armin Winter fra det tyske Jægerforbund kender kun til to dokumenterede angreb på jagthunde under jagt, siden ulven vendte tilbage. Hvorfor der er den store forskel, kan der kun gisnes om. Én forklaring kan være jagttraditionerne. En anden og næppe uvæsentlig forskel kan være bestandstætheden af byttedyrene. I de områder, hvor der er ulv i Tyskland, ligger udbyttet af klovbærende vildt typisk på 40-50 stykker pr. 1.000 ha. I Sverige er det tilsvarende tal fire til syv pr. 1.000 ha. I de hårdest ramte områder i Sverige er elgudbyttet helt nede på en til to elge pr. 1.000 ha. Det kan meget vel være, at en af de væsentligste forklaringer på ulveangreb er, at ulvene ser hundene som konkurrenter i deres territorium.

Frygten for ulveangreb på jagthunde tages bestemt seriøst i Tyskland. Det tyske jægerforbund har medvirket til at udgive en informationsfolder om forebyggelse af angreb. Gode råd om jagtafviklingen er bl.a., at før hundene slippes, skal driverne lave støj og uro, så ulvene bliver opmærksomme på, at mennesker er i området, og fortrækker.

I december 2016 oplevede Ole Noe en helt unik situation under en jagt i den tyske delstat Brandenburg, hvor han så en ulv. Som moderne jæger dokumenterede Ole hele oplevelsen med sin mobiltelefon, og på kort tid blev videoen set næsten 18.000 gange. Ole, som på daværende tidspunkt var en af Naturstyrelsens ulvekonsulenter, fik den tillægsgævinst at få et indblik i jagthundenes reaktion på ulv: – Et kvarter efter at ulven havde passeret over lysningen og under mit tårn, kom to drivere med deres hunde. Selvom hundene flere gange krydsede ulvens spor, reagerede de ikke. Da de krydsede foden af et vildsvin, som var passeret en time tidligere, tog de straks foden op med fuld hals.

Seks sæsoner

Tilsyneladende opfattede jagthundene ikke ulven som et potentielt bytte. Så hvis ulvene ikke ser hundene som en trussel, og hundene ikke ser ulvene som et bytte, hvornår skulle der så kunne opstå en konfrontation? Svaret er vel sagtens – som ved de fleste ulykker – ved et sammentræf af flere uheldige omstændigheder.

Den første dokumenterede ulv i Danmark efter genindvandringen blev set i 2012. Altså har vi haft seks jagtsæsoner, hvor danske jagthunde potentielt har kunnet støde på en ulv. Til dato kender Danmarks Jægerforbund ikke til nogen konfrontationer.

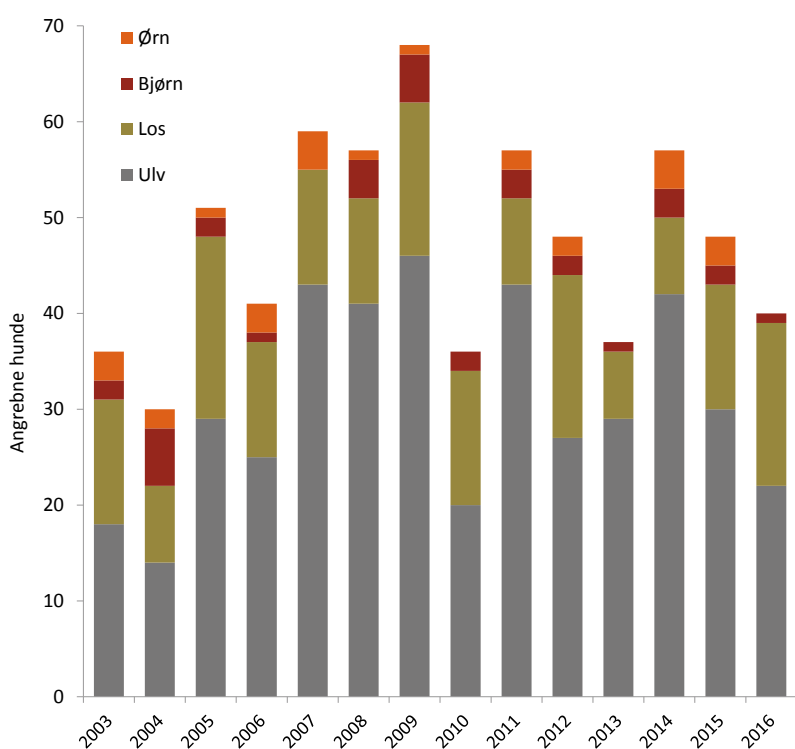
Den danske ulvebestand er dog fortsat så lille, at sandsynligheden for at støde på en ulv under jagt er noget nær nul i det meste af landet. Men under betalingsjagter ved Naturstyrelsen Vestjylland, i de store plantager øst for Ulfborg, begyndte det i 2016 at være mere reglen end undtagelsen, at der blevet observeret ulv (du kan andetsteds læse om en jagt i december 17). På disse jagter driver Jens Henrik Jakobsen, som er ulvekonsulent ved Naturstyrelsen, med en ruhåret hønsehund og en gravhunde-/terrierblanding. Han fortæller: – Under en normal jagt har hunden nok mellem 5 og 10 drev. I kraft af mit pejls kan jeg se, hvor langt den driver. Det bliver typisk op til 700 meter pr. drev. Af gode grunde ved jeg jo ikke, om min hund på et tidspunkt har stået overfor en ulv, men til dato har det i hvert fald ikke været et problem.

Det er hævet over enhver tvivl, at ulve kan angribe hunde, og det forekommer overalt, hvor ulve er en del af naturen. Spørgsmålet er blot, i hvor høj grad man skal tage den slags sorger på forskud?

I Schweiss-registret mistes der hvert år hunde, der under eftersøgning påkøres, ligesom der jævnligt mistes hunde, som stanges eller sparkes ihjel af hjorte. Den risiko er jeg som schweishundefører selv meget bevidst om. Da ulv blev en kendsgerning i Danmark, tænkte jeg naturligvis også den ind i trusselsbilledet.

I modsætning til de almindelige jagtformer så kan min hund under hetz arbejde uafhængigt af mig over flere kilometer. En schweishund på hetz er på mange måder at sammenligne med en svensk elghund. Når hunden hetzer det anskudte dyr, sker det ofte med hals. Er der tale om større vildtarter, så vil en positiv hetz ende med højlydt glam, når hund har stillet dyret.

Ved flere lejligheder har jeg haft det privilegium at bistå med eftersøgningsarbejdet ved Naturstyrelsens jagter i Vestjylland. Her har jeg mere end én gang haft behovet for at slippe min hund til hetz på et anskudt kronodyr. Dyr, der vel at mærke er anskudt på samme jagt, hvor der er observeret ulve af en eller flere poster. Jeg ville lyve, hvis jeg sagde, jeg ikke havde haft tanken: "Hvad nu hvis..." Dog må jeg som Jens Henrik Jakobsen også nøjternt konstatere, at det til dato ikke har været et problem.
mf@jaegerne.dk

Figur 1. Antal af rovdyrangreb på hunde i Sverige i perioden 2003-2016.

Kilde: Viltskadecenter.se/rovbase

AURORA JAGTREJSER DIN JAGTREJSEPARTNER

Bukkebussen til Polen 2018

• 4 dages jagt og ophold med fuld forplejning
• Ophold i dobbelt værelse, jagtføring 1:1
• Buskørsel Danmark/Polen tur/retur

I alt kr. 5.650,-

Kasakhstan Sibirisk råbukke jagt Jagt i TOP område

Grupperejse fra 2.-9. sept 2018 eller forhør nu på 2019, da det er tid til at booke hvis man vil have en plads.

Slovenien gemsejagt

• 4 opholdsdage i jagthytte • 3 jagtdage m. pürsch og ansitz
• Jagtføring 1:1

I alt kr. 5.950,-

Hjortejagt i Polen

• Inkl. kronhjort op til 5 kg, 4 jagtdage.

I alt kr. 12.950,-

Hundyrjagt Polen

• Inkl. 10 råer og lam • 3 dages ophold i dobbeltværelse
• Jagtføring 1:1

I alt kr. 6.450,-

Drivjagt Polen fastpris

• 3 kronhjorte op til 5 kg. Alle vildsvin, hinder/kalve, råer og lam
ræv og mårhund • 3 dages drivjagt med ophold i dobbeltværelse
og fuld forplejning

Pris pr. jæger kr. 11.950,-
(forhør om forskellige muligheder)

Polen, hjortebussen

kører fra 21.-26. sept. 2018. Skal du med, så er det nu
tid til at melde på afslapning fra start til slut og fantastisk
kammeratskab og brølende hjorte fra 4-9,00 kg

Polen 5 bukke uanset størrelse

• 3 dages jagt med fuld forplejning • Ophold i dobbeltværelse
• Jagtføring 1:1

Pris pr. jæger kr. 13.750,-

Sydafrika super farm

• 6 opholdsdage i dobbeltværelse • fuld pension • 5 jagtdage,
jagt 1:1 • 3 dyr inkl. i pakken valgfbar imellem
(Impala, Warthog, Blesbuck, Duicker, Steenbuck, Springbuck).

Fantastisk billige trofæer kr. 11.450,-

Spanien 1 beceites ibex op til sølvmedalje

• sølvmedalje + 1 hundyr • 2 jagtdage
1:1 • 3 dages ophold

Pris pr. jæger kr. 28.950,-

Gruppetur Newfoundland TOP område til Moose

fra den 30 september til den 9. Okt. 2018.
Moose som skydes i området: ca. 42-55 tommer Jagt 2:1

Pris pr. jæger 10850 CAD (Forhør nærmere)

Puma jagt

Inkl. 1 puma uanset størrelse • 7 dages jagt
og ophold med fuld forplejning

8990 Usd

Namibia Inkluderet 4 trofædyr i denne special pakkepris:

Vælg 4 forskellige dyr i pakken ud af disse 8 dyr:
Impala, Warthog, Blesbuck, Steinbuck, Duicer,
(1. Blue/Black Wildebeest eller Oryx)

• 7 opholdsdage i dobbeltværelse • fuld pension • 6 jagtdage
• Jagtføring 1:1, Alle drikkevaerer er inkluderet.

Pris pr. jæger. ved min. 2 jægere kr. 15.950,-

Sydafrika

• inkl. 1 sabel • 7 opholdsdage i dobbeltværelse • 6 dages jagt
Jagt 1:1 • fri bar.

Pris pr. jæger kr. 33.950,-

Rumænien vildsvinejagt

• 3 dages drivjagt • 4 dages ophold i dobbeltværelse

Pris pr. jæger kr. 7.990,-

Vildsvin op til 60 kg (ikke brækket) 1.450,- kr. pr. stk.

Vildsvin over 60 kg (ikke brækket) 2.650,- kr. pr. stk.

Tlf. 2345 2694 • www.aurorajagtrejser.dk

Guldsjakalen i hælene på ulven

I 2017 er der konstateret 24 ulveangreb på danske husdyr. Overraskende nok har guldsjakalen stået bag næsten lige så mange hændelser – nemlig 22 angreb. Seks gange har ulv angrebet husdyr i ulvesikre hegn – men hver gang har hegnet været i uorden.

Tekst og foto: Kim Lykke Jensen

NATUR/VILDTFORVALTNING: I 2017 rykkede Naturstyrelsens ulvekonsulenter 95 gange ud til husdyr, som kunne formodes være skadet eller nedlagt af ulven. I nedenstående skema kan du se, i hvor mange tilfælde der blev fundet dokumentation for, at ulven (og andre dyr) havde været på spil. Dokumentationen foregår ved obduktion af husdyrene

samt ved analyse af DNA-prøver.

– Naturstyrelsens ulvekonsulenter kontaktes kun, når der er mistanke om ulveangreb, hvorfor tallene ikke er udtryk for, hvor mange hændelser der generelt er med f.eks. hund eller ræv, men udelukkende er et udtryk for, hvor mange hændelser der er med disse arter i de tilfælde, hvor der er mistanke om ulveangreb, pointerer Annette Samuelson, der er funktionsleder i Miljøstyrelsen.

Ulveangrebene har fundet sted i tre forskellige områder af Danmark: Vestjylland, Nordjylland og Sønderjylland.

Vestjylland

I slutningen af 2016 og i begyndelsen af 2017 angreb et ulvepar, som havde etableret sig i Vestjylland, et større antal får og lam. Ulvenes faste tilstedeværelse og de følgende angreb på husdyr medførte, at miljø- og fødevarerministeren besluttede, at der skulle etableres en tilskudsordning til ulvesikring af hegn. Miljøstyrelsen har etableret en sådan ordning, der dækker et ca. 330 km² stort område sydvest for

Husdyrdrab 2018:

Udtrykninger	95
Hændelser ulv	24
Hændelser guldsjakal	22
Hændelser hund	5
Andet*	44
* Ræve, selvdøde eller dødfødte dyr – eller så fordærvede, at obduktion eller DNA-prøve ikke var mulig.	

Holstebro. I årets første fire måneder fandt Naturstyrelsen dokumentation for, at ulve i 13 tilfælde havde angrebet husdyr inden for området. Naturstyrelsens arealer blev ulvesikret ultimo april, og siden blev der i årets sidste otte måneder fundet dokumentation for, at ulve i syv tilfælde har angrebet husdyr inden for området. Et angreb fandt sted på en privat mark, som ikke var ulvesikret, mens seks angreb fandt sted inden for Naturstyrelsens ulvesikrede hegn. I alle seks tilfælde blev der imidlertid konstateret fejl på hegnene (f.eks. var hegnet fejlmonteret, løbet ned af kronstyr uden strøm).

I juli måned dokumenterede Naturstyrelsen via vildtkameraoptagelser, at ulveparret havde fået mindst tre hvalpe. Det er siden sandsynliggjort, at parret havde op til otte hvalpe, hvoraf det vurderes, at mindst seks af hvalpene stadig er i live.

I december måned overvågede Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen i samarbejde med en lokal fåreavler et ulvesikret hegn for at få mere viden om, hvad der sker ved de ulvesikrede hegn. Naturstyrelsen er i øjeblikket i gang med at gennemgå overvågningsbillederne og planlægger at gennemføre overvågningen igen til foråret, når der er lam på markerne, fortæller Annette Samuelsen.

DNA-analyser har fastslået, at hunulven nedstammer fra det tyske Göritz-Klepzig-kobbel, som har hjemsted mellem delstaterne Brandenburg og Sachsen-Anhalt, mens hanulven nedstammer fra Grünhaus-koblet (110 km syd for Berlin) i Brandenburg.

Nordjylland

I slutningen af november og i starten af december blev to får og en vædder nedlagt ved tre forskellige angreb i Nordjylland. Naturstyrelsens vildtkonsulent har dokumentation for, at dyrene blev nedlagt af ulv. Af DNA-analyserne fremgår det, at der er tale om en hanulv fra Lübtheen-territoriet sydøst for Hamburg i delstaten Mecklenburg-Vorpommern.

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at ulven indtil videre strejfer rundt på jagt efter en mage og et egnet territorium. Hvis det på et tidspunkt viser sig, at ulven etablerer sig med fast tilstedeværelse i et afgrænset område, vil Miljøstyrelsen vurdere, om der skal etableres et nyt område, hvor styrelsen yder tilskud til, at private husdyrholdere kan ulvesikre deres hegn, siger Annette Samuelsen.

Sønderjylland

I februar måned blev et får fundet dræbt i Sønderjylland. Der blev ikke udtaget DNA-prøve, men det blev vurderet, at angrebet var forårsaget af ulv. Kort tid efter blev der vha. DNA-prøver dokumenteret en lang række angreb fra både hund og guldsjakal i samme område. Miljøstyrelsen kan derfor ikke udelukke, at angrebet i februar kan have været forårsaget af en af disse arter.

Overvågning af ulven

Miljøstyrelsen igangsatte i starten af november den statslige overvågning af ulv. Konkret er det Aarhus Universitet og Naturhistorisk Museum Aarhus, som skal stå for overvågningen og sikre en systematisk overvågning af ulv i Danmark, som giver Miljøstyrelsen viden om udbredelse og etablering af ulv her i landet og så vidt muligt sammenhængen mellem den danske bestand af ulv og den centraleuropæiske bestand, særligt bestandene i Tyskland og Polen. klj@jaegerne.dk

Erstatning

Forvaltningsplanen for ulv fastslår, at hvis der er dokumentation for, at et husdyr er blevet dræbt af en ulv, ydes der erstatning for dyrets værdi efter gældende takster. For et voksent får udbetales eksempelvis 1.200 kr. For en specialtrænet hund udbetales op til 35.000 kr.

De øvrige takster fremgår her:

mst.dk/media/118297/forvaltningsplan_ulv.pdf

Ulvesikre hegn

Der gives tilskud til husdyrholdere inden for områder, hvor Miljøstyrelsen vurderer, at risikoen for ulveangreb er særlig stor. I februar 2017 er der udpeget ét område.

Området er ca. 330 km² og går fra Holstebro vestpå til Vemb sydpå til Tim og østpå til Grønbjerg og tilbage til Holstebro. Seks private husdyrholdere har indtil videre fået etableret ulvesikre hegn med tilskud fra Naturstyrelsen. Der er desuden etableret ulvesikre hegn på en stor del af statens arealer i det pågældende område.

Der er hidtil ikke registreret et eneste ulveangreb i et intakt hegn. De ulvesikre hegn er med andre ord – ulvesikre.

LERDUEMASKINER I TOPKVALITET DANSKPRODUCERET I AUNING

Ram plet
med Duematic

Skeet | Jagtskydning
Jagtsporting | Betalingsystemer

Due//Matic
Nørregaardsvej 5 | 8963 Auning

www.duematic.dk | Tlf. 86 40 58 88 | duematic@duematic.dk

Afstanden er cirka 150 meter, men det er helt tydeligt en ulv, der løber over heden.

En ulv kom forbi

Under en jagt hos Naturstyrelsen var der ulv i såten. Tre jægere fortæller, hvad de så, oplevede og tænkte.

Tekst og foto: Troels Romby Larsen

NATUR/VILDTFORVALTNING: Næsten halvdelen af de deltagende riffeljægere på betalingsjagten i Stråsø Plantage i Vestjylland den 5. december 2017 så ulv.

Jægers udsendte fotograf var en af de heldige, der både så og fotograferede en ulv, da den forsøgte at liste væk fra hunde og drivere. Oplevelsen var unik for mig, men hvordan opfattede nogen af de deltagende jægere mødet med ulven?

Den 63-årige smedemester, Jens Horsbøl fra Bølling ved Skjern, afventede på sin jagtstol chancen til kron dyr, da der dukkede en ulv op. Han fortæller: – Under jagt i Polen har jeg tre-fire gange set ulve og også en enkelt gang under jagt i Danmark, så jeg ved godt, hvordan de ser ud. Den første dukkede op 15 minutter efter, at drevet var startet. Det var en hunulv, som stille og roligt kom luskende. Fem minutter efter kom en hanulv i samme spor, den var tydeligt større. Få minutter senere dukkede de to halvstore hvalpe op. Ulvehvalpene og hanulven opdagede mig ikke, de kom stille og roligt forbi min post. Hunulven ændrede derimod retning, da den fik øje på mig.

Jægere vil gerne skyde rovdyr

På spørgsmålet, om han nu også kan se forskel på en han- og en hunulv, fortæller den ivrige jæger og vestjyde, at han har haft schæferhunde og kender de kønsspecifikke kendetegn. Han fortæller videre, at han overhovedet ikke var bange for ulvene – de var mere bange for ham.

At han havde lyst til at skyde ulven, vil han ikke benægte: – De fleste jægere vil vist gerne skyde et rovdyr – det gælder også ulv! Jeg har adgang til 400 ha jagt i en skov ikke så langt fra Herning, og jeg er af den overbevisning, at Danmark er alt for lille til at huse en ulvebestand – og så vil jeg da også nødigt have min jagt ødelagt på grund af de forstyrrelser, ulvene forårsager, for ikke at nævne de dyr, de nedlægger og æder.

Jens Horsbøl tilhører i øvrigt den gruppe skeptiske borgere, der mener, at det er ret sandsynligt, at ulven ikke er kommet til Danmark på naturlig vis.

Privilegeret oplevelse

I et skydetårn sad Rasmus Bremer Jensen fra Vanløse og

håbede på at få kronvildt at se. Det skete, men desværre ikke med en mulighed for at afgive skud. Opmærksomheden, rettet mod samme sted som krondyrene dukkede op, gav rent bogstaveligt pote, da Rasmus pludselig så en ulv komme travende ude på heden – blot 80 meter fra, hvor han sad.

Han blev så fascineret af det graciøse dyr, at han helt glemte at tage mobiltelefonen frem og fotografere eller filme oplevelsen.

– Jeg var overhovedet ikke bange. Det er efter sigende yderst sjældent, at en ulv angriber mennesker, og jeg føler mig privilegeret over at have set en levende ulv i Danmark. Det er et flot dyr. Jeg synes, at ulvens tilbagekomst er spændende. Det er jo en art, som vi mennesker har drevet bort, så det er interessant, at ulven nu vælger at returnere til den danske fauna. I Østdanmark, hvor jeg bor, har vi ikke ulv, og det er sikkert en del af grunden til, at der ikke er den store modstand mod ulven, mener Rasmus Bremer Jensen.

– Jeg forstår godt, hvis nogen i Nord- og Vestjylland er mere bekymrede over end fascinerede af ulvens genkomst. Det har utvivlsomt også betydning for de lokale vildtbestande, og ulven presser vildtet ud af nogle revirer. De seneste meldinger siger dog, at kronvildtbestanden er støt stigende også efter ulvens indtog. Måske er det slet ikke så ringe med rovvildt, der kan tynde ud i de syge og svage dyr, slutter den 41-årige flyveleder, som skød sit jægerlivs første stykke kronvildt på jagten.

Filmede ulv med mobil

48-årige Karsten Lund havde siddet en halv time på sin post inde i en gryde i skoven, da han opdagede en ulv med retning imod ham. Han listede forsigtigt mobilen frem og fik filmet ulven, da den passerede ham på 50 meters afstand.

– Det er en stor oplevelse, et privilegie at se ulv i Danmark. Men nej – jeg havde ikke lyst til at skyde den. Fordi man ser en Ferrari, har man jo heller ikke lyst til at stjæle den – det er jo forbudt. Og nej, jeg var heller ikke bange, fortæller den passionerede jæger og køreskolelærer, der bruger en meget stor del af sin fritid på at jage i både Danmark og i Polen. Videoen fra oplevelsen har han lagt ud på Facebook – ligesom Jens Horsbøl har gjort

Rasmus Bremer Jensen havde en uforglemmelig dag, idet han så en ulv og skød sit første stykke kronvildt.

det – og reaktionerne har været blandede. Nogle er for ulven – andre er imod. Karsten er imod den: – Jeg synes, Danmark er for lille til at huse ulve. Det der med, at naturen skal gå sin gang, er noget vrøvl. Vi mennesker har for længe overtaget naturen; det er os, der bestemmer. Ulven påvirker vores jagtmuligheder, vi jægere mister jagtdyr – det synes jeg ikke er OK. Ulven udgør også en trussel mod os mennesker – den kan være farlig.

Karsten Lund tilføjer, at han gerne vil skyde en ulv – i udlandet, og så understreger han, at han gerne deltager i debatten for og imod ulv i Danmark, men at han ikke gider spilde sin tid på usaglige og hadske udsagn fra folk, som er uenige med ham – man skal kunne diskutere denne sag ligesom alle andre sager på en ordentlig måde.

Ingen negative oplevelser

Vildtkonsulent Jens Henrik Jakobsen, Naturstyrelsen Vestjylland: – På vore betalingsjagter i bl.a. Stråso- og Fejsøplantager har ulv været “hverdag” i de seneste to jagtsæsoner. Helt fra oktober 2017 til januar 2018 har flere af de deltagende jagtgæster berettet om ulveobservationer. Et par af driverne har set ulv, men det er primært de posterede skytter, der har haft oplevelser med det nye dyr i den danske natur. Under jagterne har vi ingen negative oplevelser haft – hverken for mennesker eller hunde. Der var dog en ulv, der viste interesse for et nyligt nedlagt rålam i november 2017, men den luskede videre.

– Omkring ulvens påvirkning af

hjortevildtet synes jeg, at det er svært at komme med nogle entydige meldinger. Der, hvor der er flest ulveobservationer, er også der, hvor der har stået meget kronvildt gennem sæsonen. De meget store kronvildttrudler, der ofte kan observeres på Vind Hede, er ikke et nyt fænomen. De var der også, før ulven kom til landet. De er dog ikke blevet mindre siden, men personligt tror jeg mere, det er de tobenede “ulves” jagt, der er hovedårsagen til de store rudler.

mahetro@tdcadsl.dk

Karsten Lund filmede den ulv, han så. Han mener, at har man ulv i sit jagtområde, får man forstyrrelser og dermed en ringere jagt.